

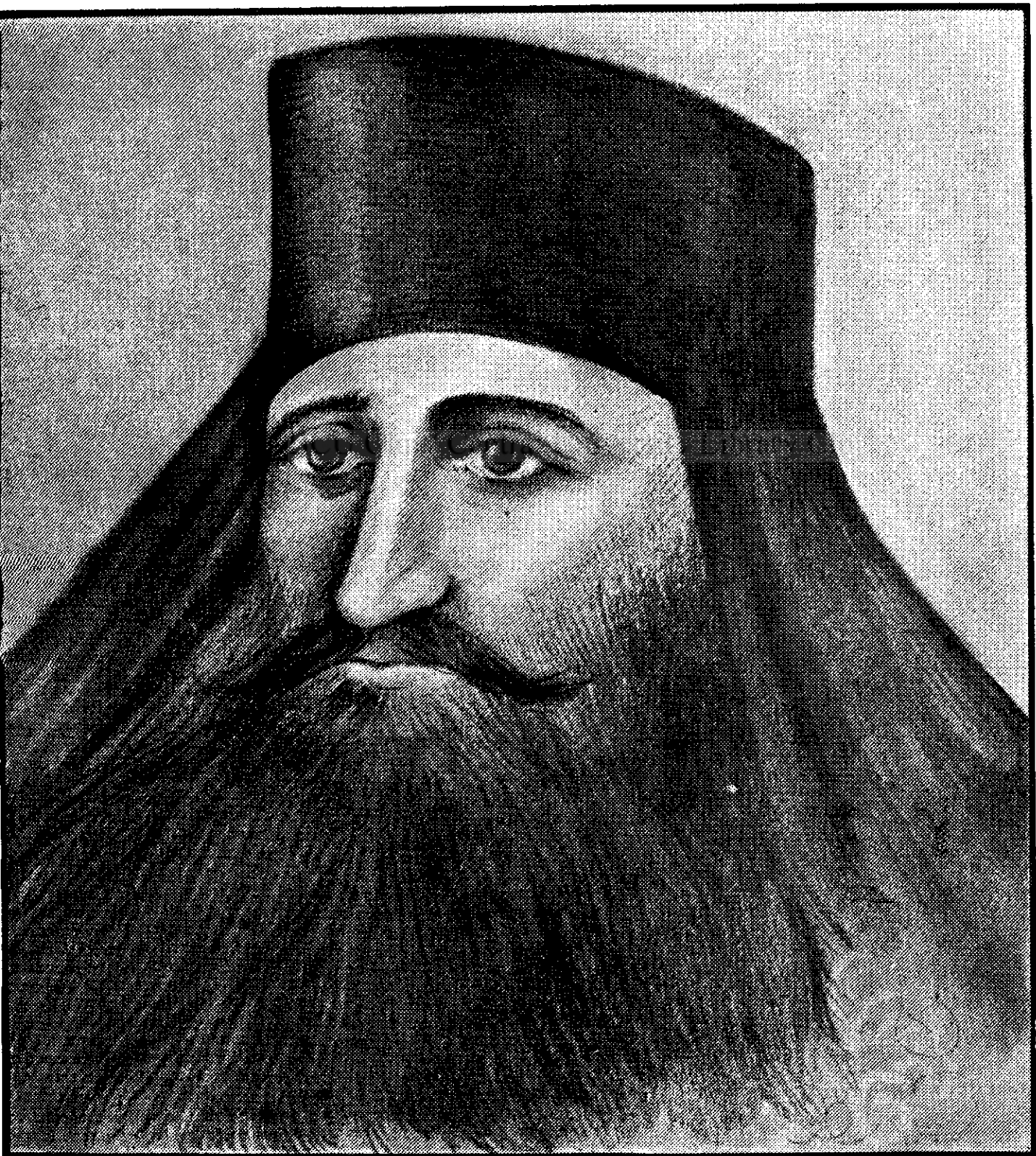
10304

Universul Literar

Anul XLV Nr. 4

20 Ianuarie 1929

5 Lei

ANTIM IVIREANU

C t i t o r i i

MITROPOLITUL ANTIM

CONST. PĂCLE

Viața lui Antim Ivireanu (numele ce-l avea înainte de călugărire s'a șters) începe dela tăierea și încrustarea duhului său creștin în lemn, în iconițe și în litere. În fiecare tăetură care contura liniile severe de răvnă transcendentă ortodoxă ale vre-unui martir, ori liniile pastorale ale vre-unui sfânt, Antim își simțea (nu recunoștea; gândul acesta l-ar fi orbit pe loc pe el sluga umilă a Domnului) sufletul său lămurit prin focul credinței. În litera pe care o tăia, ca apoi înegrită cu cerneală să se facă vie și să joace în ochii neamurilor, ademinitor ca și gândul de sub ea, Antim simțea inima lui imbucătăindu-se pentru învățarea altora și altora, de a preamări pe Domnul. Acestea l-au adus pe el în Bucureștii lui Constantin Brâncoveanu, care prin faimoasa lui bogăție pentru care turcii îi dăduseră numele de *Antim bey* (principele aurului), prin mândria lui de boer ortoman și prin gusturile lui fine cu cele ale principilor din Bizanțul de odinioară, făcuse din curtea sa una din cele mai strălucite din orient. Aici era răspântia diplomatică a orientului cu occidentul și din rapoartele trimisului suedez Hyltén, al lui Carol al XII-lea se vede fina și complicata stovărie politică pe care o sprijineau turcii pe Brâncoveanu, descriind numele agenților de diverse naționalități, de pe lângă curtea acestuia.

Bucureștii aveau pe vremea aceea ceva din linia rafinată și perversă (vănturile din Fanar începuseră să bata bine) aceea se chiamă neobizantinism: un fel de rococo românesc, mai echilibrat de luciditatea sufletului și greutatea pământului acesta. Se vede acest lucru în orice floare de marmură de pe zidurile palatelor din Potlogi și Mogoșoaia dar mai vădit în cavintele de muștrare ale aceluia care venise cu gândul Domnului în țările noastre, pentru că acestea vorbind sufletului în el trebuia să deosebească caracteristicile pe care apoi avea să le cearnă la stămora morală creștină. Și zice undeva Antim:

Oare să fie acumă vre-una așa? Ba, căci ia scoate mâna Sarei! o văd plină de cocă. Scoate și mâna unei mueri de acum! o văd plină de inele și seule. — Caut și văd fata Sarei plină de pielm (un amestec de făină și apă caldă, cu ea ung femeile pâinea înainte de a o coace). Văd și fata unei mueri de acum plină de flecături drăcești; și cu aceia arată că Dumnezeu n'a fost vrednic să facă chip muerii. Știi, o muere cum să placă bărbatului tău? Cu înțelepciune cu curățenie, și cu bunătate și cu blândețe nu cu flecături de acestea.

Aceste împunsături în aqua forte pe arama vremii ne dă o parte din liniile epocii brâncovenesti.

În acest fel de viață trebuie să cadă Antim cu literele lui chirilice, grecești,

și arabe. Dar cu intuiția lui clară el a văzut că pe pământul nostru sămânța dospote când e aruncată de țaran și de el și-a apropiat sufletul și ca egumen al Snagovului (1698—1705) el și-a plecat urechea la glasul lui i-a înțeles claritatea și neîntinarea ca fața bisericească era atras mult de această și s'a lipit de el. Pământul dunărean care are o atât de puternică forță de fecundare a dat din georgianul tipograf pe vlădica al Ungro-Vlahiei, Antim. Și nu vlădica Antim care la anul 1705 în luna Martie (se deschidea mugurul slovei românești) ia locul, ca episcop, în locul vinovatului Harion, la Râmnicu-Vâlcea, în care cinstit scaun stă până la 1709. Nici cel care, apoi la acest din urmă an, e înălțat în locul decedatului Teodosie, ca mitropolit al Ungro-Vlahiei, și exarch al Plajurilor

Un manuscris al Mitropolitului Antim

Căci despre aceste grele demnități smerite Antim în scrisoarea de desvinovărire ce a scris o către Măria Sa Constantin Vodă Basarab (Constantin Brâncoveanu) crede:

„Eu aici în țară n'am venit de voea mea, nici de vre-o sărăcie sau lipsă, nici mănăstirea Snagovului o am luat-o cu deasila; iar ce am lucrat în 7 ani ce am fost acolo (nu atât din venitul casei, cât din sudorile feței mele) lucrările acelea, mărturisesc la toți, și măcar că Măria ta mă poțtea să ies de acolo, iar cine au fost pricinuitoarii ieșirii mele vor da seama înaintea lui Dumnezeu (nu poate trece neobservată fina insinuare); iar încaileă am eșit cu cînste, și nimenea nu mi-au luat seama, căci se vedea că am făcut și am adaos, iar n'am stricat.

La Episcopia Râmnicului puia martor pe Dumnezeu care cunoaște ascunsurile inimei că nici în visul meu mi-am inchipuit să mă fac Arhiereu, cunoscându-mă pre mine mai păcătos și mai nevrednic decât toți oamenii pământului.

Lăsând la o parte tot ce e protocol și manieră din cavintele acestea vedem ce modestă părere avea Antim despre persoana sa în asemenea demnități.

Pământul românesc însă a aflat pe tipograful Antim și pe glăsuitorul *Didahiilor*.

În slova pe care o citim noi astăzi (atât de prostituată în unele locuri) dacă ne-am trudi să vedem tre-

când pe șirurile ei negre sufletului Vlădică Antim, ce limpede ni s'ar părea șiruirea, iar plumbul ei greu, ca sănătea. (Vorbesc, nu de slova cu care obnuit tipograful ne mutilează gândul).

Atâta răvnă de tipograf a fost în Antim că, întorcându-și privirea în tî de răgaz spre locurile originii sale, trimis de aici (cenici de-ai săi care tipărit în anul 1710 Biblia și alte ci în limba georgiană. Un exemplar din această tipăritură se știa păstrat și înainte de război, în muzeul arheologic dela Tiflis.

La sfârșitul acestui exemplar se șeste o strofă în litere georgiene, (versuri românești, cari amintește timpul de aur al tipografiei, când tipograful nu putea termina o carte de în stihuri (astăzi el le privește bleg de cele mai multe ori le culege pe ne zite).

Desigur sufletul tipografului de încă nu stăpân pe mașina sa din ce ce mai perfectă dar mai infernală, poate să isbucnească în stihuri după care tipăritură ca sufletul tipografului altor vremuri, când mâna era legată directă și cea mai trainică între gâmb și materia de plămuit a meșteșugului.

Și cu toate că Antim Ivireanu du rostul mitropoliților de atunci a intrat sforăriile diplomatice și și-a arătat e zul său de bun georgian și de bun adoptiv al Țării Românești, urând turci, pentru care ură o și pierit, sufletul lui se găsește într'un fragment cădă cea mai precisă idee de întreg „*Didahiile*” (învățătură) lui. Ținute biserica metropolitană din București între anii 1709 și 1716, sunt ceva unic literatură noastră și în elocvența noastră bisericească. Având strălucite radele pe un Ioan Chrisostom și pe un I Miniat, „*Didahiile*” Vlădică Antim Ivireanu sunt sermonese bossuetiene, masilloniene ale orătoriei noastre bisericești. Sunt una dintre cele mai bune teraturi ale sfârșitului secolului al XII și începutul secolului al XXIII. Lăsa la o parte leștul de imagini consacrate în oratoriile bisericești, care descind din marii oratori ortodoci, arătați sus, dăm peste culori proaspete comonate din lutul plastic cu care se smătușese boalele noastre și din scumpia cîroșie care dă răurile scoarțelor țărănești. Redăm: „După ce a ascuns soarele tot razele lui și s'a stins de tot lumina și într'un întuneric nopții, și când cerul osteneală a fost închis pre somn ochii lui, atâta cât nici luna nu privea, nici una din stelele cele mai frumoase avea deschise tamplele lor cele de gînt”.

Imagine vie și dreaptă, a cărei decență nu întunecă de loc culoarea (cum crede de multe ori azi).

„*Didahiile*” lui Antim Ivireanu su-

NOTE BIO-BIBLIOGRAFICE

De origine din Iviria Caucazului prin talentele lui artistice și ascuțita-i inteligență ajunge unul din cei mai buni maeștri xilografiori din capitala imperiului Otoman.

În anul 1690 e adus de Constantin Brâncoveanu pentru a perfecționa arta tipografică la noi, spre a înlesni tipărirea cărților bisericești ortodoxe, a cărei intensificare era absolut cerută, față de propaganda calvină, care avea ca prin-

cipal instrument tiparul. Potrivit împrejurărilor de atunci când tipograf și călugăr nu erau doi înși deosebiți, Andrei Ivireanu se călugări și primi numele de Antim.

În anul 1698 e numit egumen la mănăstirea Snagovului, unde rămase, înființând acolo o tipografie, până la anul 1705 când e ales episcop al Râmnicului și Noului Severin.

La 1709 e ridicat în scaunul mitropoliei

din București, pe care o păstori, înțelept și cu suflet de bun român, timp de 7 ani.

În anul 1711 cade în disgrația lui Constantin Brâncoveanu față de care se restabilește prin două apologii, faimoase în acest gen.

Între anii 1714—1716 în timpul domniei lui Ștefan Cantacuzin al isprăvit mănăstirea din București, care-i poartă numele până azi și despre care *Del Chiaro*, agentul venețian la curtea Țării Românești are cuvinte de admirație.

Anul 1716, fatal pentru țară și pentru mitropolitul Antim, face ca să vie Domn fanariotul Nicolae Mavrocordat, care împilă rău țara.

Tot în acest an un regiment austriac calcă trecătoarea Căineni și produse prin aceasta spaimă grozavă la curtea lui Mavrocordat, care și fugi spre Giurgiu. Mitropolitul Antim a cărei politică inclina pentru creștini, urând grozav pe Turci, și ca toată țara și pe Mavrocordat, nu urmă pe Domn care-l rugase să facă aceasta.

Lucrurile restabilindu-se în favoarea lui Mavrocordat, acesta se năpusti cu o grozavă furie asupra lui Antim.

Antim fu constrâns să-și dea demisia; apoi fu caterisit de patriarhia din Constantinopol după cererea turcilor. Fă exclus definitiv din monahism și readus la vechiul nume de Andrei.

Și iată cum tot *Del Chiaro* dă finalul acestei tragedii.

„Destituitorul Antim fu degrădat și acuzat ca vrăjitor și amăgitor; i se ridică potcapul și i se puse fes roșu; îi fu numele de Antim și-i dete pe cel de Andrei, căci așa se numia în mirenie; i se ceti și aplică sentința de închisoare perpetuă în mănăstirea dela Muntele Sinai.

Pus noaptea într'un car, fu dat în paza a câtorva Turci, cari ajungând în Galipole, lângă râul „*Dulcia*”, care trece prin Adrianopole uciseră pe nenorocitul arhiepiscop, și membrele lui fură aruncate în zisul rău...

Grozavul caz al uciderii arhiepiscopului (pe când toți îl credeau că este închis la Muntele Sinai), puse toată Valahia într'o oribilă consternațiune”.

Antim Ivireanu a tipărit și a scris :

1). *Psaltirea a proorocului și împăratului David București, 1694* (cu o prefață de el)

2). *Sfânta și Dumnezeiasca evanghelie Snagov, 1697.*

3). *Carte sau lumină din dogmele bisericii răsăritului Snagov, 1699.*

4). *Floarea darurilor de pre grece scoasă pre rumânie, Snagov, 1700.*

5). *Noul Testament, București, 1703.*

6). *Antologhion adecă floarea cuvintelor, Râmnic, 1705.*

7). *Evhologhion adecă M(o)l(i)fs(e)ntic, Râmnic, 1706.*

1710.

9). *Octoich. Târgoviște, 1712.*

10). *Dumnezeieștile și sfintele liturghii, Târgoviște, 1713.*

11). *Ceaslov, Târgoviște 1715.*

12). *Predice (Didahii mss).*

Se mai adaogă scrisori politice din care relevăm pe cea adresată lui Ștefan Cantacuzin de o fină și insinuantă diplomație,

Gravură în lemn, de Mitropolitul Antim

străbătute de un perfect suflu teologic, erudit și pedagogic plasat. Comparații colorate avea-i intenția de a prinde ascultătorul și a-l purta pe drumurile aspre ale dogmei. Dar în cadrul acesta teologic introspectând mai adânc dăm peste o mare satiră. Nu e acolo tipătul mistic al dominicanului Savonarola, conturzonat de ideea chinurilor de dincolo de moarte.

Satira aceasta încheată în românește are și ceva din biciuitul greu al satirei latine, moral și profund social. dar și mult din ortodoxia cu cearta domoală, dar riguroasă ca și sfinții ei abstracti.

Aceste predici ținute la zile mari când

lumea obicinuește atunci, ca și acum, să se imbulzească mai mult în biserici, sunt documentul uman cel mai veritabil al vremii brâncoveneste. Sufletul omnesc care se sbate aproape exclusiv între cei doi poli ai moralei, ar putea fi reconstituit ilustru în cadrul epocii de atunci, din predicile lui Antim.

Antim Ivireanu și-a pus sub teascurile tiparului său pentru neamul românesc, ca toate marile personalități, sufletul lui de creștin și presarea lui, pentru imprimat, nu i a fost cu obidă, ci cu oftat de ușurare că a dus bine jugul lui Cristos și al neamului care i s'a încredințat.

CONST. PĂCLE.

P O E Z I E

ARTUR ENAȘESCU

CÎNTECE

I

Uitate cînturi, de demult
Cu nasul în sobă ascult,
În ceasuri tirzii.

Un duh mi le suflă, domol,
Prin gura coșului gol,
Cînd para tăciunilor vii,

Sub spuză, dispare; cînd, tot,
E farmec, tăcere, uitare,
Și ceasul cu-a lui minutare,

Ti-e singur prieten, în casă.
Un duh mi le suflă, domol,
În noaptea imensă și-o plasă,

De visuri, mă'nvăluie, greu;
E vremea ce curge? Sunt eu?
Tăcerea profundă, m'apasă...

II

Plâng stele pe cer,
Sub ghiara sorșilor;
Ce tainic mister,
Le'nvăluie,
În adâncul nopților?

III

Tu nu știi și nu vei ști vre-odată,
Adâncul dor și dragostea curată,
Ce naște, într'un suflet de femeie,
Cînd, stelele, ca mii de ochi, scîntec,
Brăzdând nemărginirea cu idealuri;
Cînd, ceruri se deschid în două maluri,
Și 'nțelepciunea curge ca un rîu,
Printrînsul,
În inimi!
Cînd cerul, o carte e;
Cu slove aurite,
Pe care-un înger bun, ni le trimite,
Și le citim cu ochi întredeschiși, de-abie!

IOAN GEORGESCU

CUVÂNT ÎN PUSTIU...

Aș vrea să fiu călătorul
pe care-l încuie drumul în noapte
să lăcuiască'n gura unei colibi de-adăpostire
ce-oprește'n stuh ploaia din cer
și semnele toate.

S'aștepte'nfrigorat
pân'se scurg sghiaburile cerului
ca un blestem gropilor de tină,
năvălite de șerpi sburători de ploaie
ce turbură văzduhul și-l închină.

ANDREI TUDOR

DUH DE SEARĂ

Aci în carte seara mai greu e zăvorâtă,
cu sufletul și vremea închisă între foi;
și-abia de simți cum vorba fluid e coborâtă
din cer și limpezime, plutind cu paseri moi.

Și tot din cărți aleasă, în ele fărâmițată,
stai inimă de piatră cu semne și opriri,
în unda fără cereuri, cînd seara e topită
cu lună și cu stele, în ape și-aminitri.

Statornicită vremea pe toate, cum o apă:—
în orele aceleași și gândul e la fel.
Abia aștept, și singur, seara să reînceapă
și să închid lumina în piatra din inel.

CICERONE THEODORESCU

SLAVĂ ÎN AMINTIRE

Nopțile mele nu le pot uita.

De voiu iubi ce nu m'a iubit
Și prietenia și viața
Bunăvestirea soarelui,
Binefacerea somnului,
Cîntecul pur, fără elegie,
Frunza fără vînt s'o adie,

Sufletul meu, nedestăinuit,
— Taină 'ncuiată
Ce m'a torturat,
Clopot de cleștar care, stat,
Cînd o să bată
Se va fi spart, —

Ne mai întors glasul trecutului
Ca un ceasornic neauzit,
Numai veghind ruina pierdutului
Timp, deasupra-i zldit,

Câte m'au asuprit,
De fi le-oiu cânta.

Nopțile noastre
Nu le poți uita...

Și tu, erai! Stea.
În alba mea oaste.
Tremuraj, în vaste
înghețuri albastre...

JURĂMÂNTUL PREOTULUI

SĂRMANUL KLOPȘTOCK

Părintele Ibrîș e cel mai hapsân, mai hrăpăreț și mai turbulent locuitor în tot cuprinsul Ciurezului, al plășii, ba chiar până și al județului.

Nu este gard în comuna Ciurez peste care să nu se fi iscat dihononia între popa Ibrîș și vecinul de dincolo de el. Nu este înie în sat pe unde să nu fi trecut bomăneala provocătoare a îndrumătorului spiritual al Ciurezului la adresa aceluia în partea cărui se îndrepta ocara conșilierului lui Krist. Nu e bățătură care să nu fi asurzit de hazabucia mandataului lui Dumnezeu — prea-cuvioșia sa, preot Ibrîș, smerit slujitor al „Sfinților împărați Constantin și Elena” patroni ai bisericii cu acelaș nume din satul Ciurez, păstorit de înțelepciunea sa, preot Ibrîș.

Isgonit pentru neorânduială, vrajba și gâlcevicele aceluiași purtări în slujba bisericii Voronca din satul cu acelaș nume de pe meleagurile Teleormanului, popa Ibrîș nu fu mai bine primit în dujba altarului „Sfinților împărați Constantin și Elena” din Ciurez și unde nu întârziă să-și pripășească aceleași apușturi revoluționare, cari îl alungase din Voronca peste Argeș, aci în Ciurez. În Ciurez a intrat gol, fără opinii, fără giubea, încins cu funie de tei peste cănașa de căneapă a curățeniei sufletestei înducând pe toagul pribegeii smereniașului Ion Botezătorul și o dășagă plină cu lumina gândurilor de sănătoasă înfrumare ce avea să semene pe întinlerile pășâne ale Ciurezului.

Plete negre se rostogoliau unse cu înțelemn, din srașina unei țurcane care pe vreme îmbrăcării un miel întreg, evărsând în jurul capului preotului cel ion, umilinta mistică a propovăduito-ului.

Preotul Ibrîș a bătut în poarta preotului pe care avea să-l înlocuiască în Ciurez, părintele Beldie, care se retrăgea a... limita de vârstă din slujba altarului, la oraș, unde-l aștepta o bina cu patru caturi în ulița Bărbătescu-Nou, în ginere căpitan în armata țării, reușit broaspăt la examenul de maior și o casă particulară în tezaurul băncii „Fagurul de Miere” în fundul căreia roiau firicicile turnate în aur ale celor 40 ani încheiați de miruială în pragul altarului bisericii „Sfinților împărați Constantin și Elena” din Ciurez.

Părintele Beldie l-a găzduit ca simplu rate întru-Domnul, până avea să se îmblinească clădirea cea nouă preotească, ridicată prin subscripție publică în curtea bisericii Ciurezului și unde preotul Ibrîș avea să-și adăpostească înțelepciunea, toagul și dășaga.

Până în vremea aceia, păstorul cel nou îmbeuca dintr'un blid cu familia popii Beldie, împărțind seara la culcare, un pat, afară, sub tavanul unor duzi în povestii cu Geantău paracliserul. În casă, într'un pat, dormea capul bisericii din Ciurez, popa Beldie; într'altul, preoieasa Beldie. Un pat rămăneea gol, în nișlocul încăperilor mohorâte, cu miros de colivă săracă și cu untelemn prost de leturghie, pe a cărui acoperură se firimitau de cuită vreme flori defuncte de doliu, iar deasupra tremura lent, necontentit, plânsorea aurie a unei canele care nu se mai sfingea — patul sfoosatului Flueraș, feciorul cel mare la medicină, din București al popii Beldie, înecat în sezonul trecut la băi

la Amara, unde îl trimisese D-rul Botezatu, medicul plășii pentru un scorbut rebel, căpătat în campanie.

În al patrulea și cel din urmă pat din salonul care da cu un geam în coșarul lui Baiazid, taurul mizantrop, de prăsilă, cumpărat din cireada Statului și cu un altul în staulul arid și împăduchiat al oilor, dormia de 18 primăveri D-șoara Sasinca Condioglu — Condioglu după numele adevărat de familie al preotului Beldie de dinainte de popie, din vremeurile de seminarism frivol și în al cărui donjuanism zămislise pe Sasinca cu actuala preoteasă, Polixenia Condioglu născută Drăniță, azi după popa Beldie Sasinca Condioglu, nădejea bătrănețelor preotului Beldie și mândrețea Ciurezului, dela un capăt la altul al satului — nădeje de care avea să se înfăptuiască în binaua din ulița Bărbătescu-Nou de îndată ce d. Ulise Cosămbescu, căpitan în armata română și ginerele în așteptare al popii Beldie, avea să-și coasă la chipiu galonul de maior de geniu.

Dășaga, toagul opinicile, blidul și patul de sub duzi, cari accentuau plăcut cuvioasa umilintă din întreaga alcătuire nedefinită a noului păstor din Ciurez — preotul Ibrîș, — sărăcia și simplitatea lor laolaltă punând în făptura lui de propovăduitor ceva din farmecul și întransigența invulnerabilă a Sfântului Ion Botezătorul, turbur adânc într'o vreme, liniștea și cuminența Sasincăi.

În iatacul fecioriei mamei sale Polixenia Congiodlu, azi preoteasa Beldie, cunoscușe un tablou: sclavul cel negru și hidos aducând smerit, din ordinaul împăratului, pe tavă, la picioarele Salomeei triumfale, goală și învingătoare, capul Sfântului Ion Botezătorul ucis cu barda.

Și acum oaspetele Ibrîș îl evoca cu o înfrigurare îngrijorătoare.

Semeția proverbială cuminenții a fetei și smerenia de o viclenie cumpătată a preotului Ibrîș, o apropiau mai vârtos de tentația blestematului tablou, deschizându-i prăpastia unei ademeniri a cărei punte nu era prea mult departe întinsă.

Preotul Ibrîș înțelese turburarea Sasincăi și toată păstoria lui nu se mai îndrepta acum decât spre mlădirea voinței fetei în a c'rei virtute, otrava tabloului cel netrebnic, săpase urine adânci — Sasinca dorea capul popii Ibrîș — popa Ibrîș, mâna fecioarei Sasinca.

Între timp, binaua din ulița Bărbătescu-Nou, întărzia ca și galonul de maior al căpitanului de geniu Ulise Cosămbescu, cecece, într'o măsură, de rătă oarecum pe harpagonul Beldie. Preotul Beldie, lacom de procente, transformase capitalul — prea multe firicici în aur, pentru cutia Băncii „Fagurul de Miere” — în diferite împrumuturi pe ipoteci și acum nu se prea îndura să le fărâme pentru accelerarea lucrărilor clădirei.

În schimb, în Ciurez, lucrurile se precipitau.

Sasinca ofta semnificativ spre părintele Ibrîș, dând a înțelege preotului și preoteșei Beldie că galonul dela oraș a fost o momeală, în vreme ce, păstorul cel nou Ibrîș, ofta mai semnificativ spre Sasinca în al cărui suflet tabloul părintesc cu Salomeea și cu capul Sfântului

Ion Botezătorul se contura mai hotărît.

Tiganii dela bina, rămași în urmă cu plata, părăsiră rând pe rând lucrul, trecând provocători prin fața antreprenorului care le ridica, pur și simplu, umerii în nas, iar căpitanul de geniu Ulise Cosămbescu pe de altă parte, fu chemat grabnic într'o comisiune de recredutare, părăsind capitala fără vreo știre dinspre Ciurez spre oraș și vice-versa.

În schimb însă, în casa popii Beldie din Ciurez, zăpăceala crescă treptat cu noua atitudine a... Sfântului Ion Botezătorul față de Sasinca, cum și aceea a Salomeei... față de popa Ibrîș.

Se svonise chiar că tinerii se întâlneau sub duzi, poleindu-și frumusețea procentelor cu firimiturile de aur pe cari cloșca cu pui ce l'cernea din cuibul ei încremenit la ora aceia în piscul cerului.

Dar iscodirea era pusă la cale tot de popa Ibrîș pentru a forța mâna părinților să spargă odată gașca bărfelilor, cecece uimă profund pe părintele Beldie, care observa în revărsat toate la locul lor, — pe Sasinca destul de calmă în așternăturile ei de mireasă, iar pe mirele Ibrîș nedumerit, pe dulama de sub duzi, de negliobia Sfântului Ion Botezătorul care călcăse în picioare divinită perunci ale Salomeei, pentru ca, în schimbul nemuririi ce îl aștepta, să se aleagă cu capul tăiat — toate acestea, după explicațiunile date de Sasinca, cu privire la tabloul cel iscoditor, într'o noapte fără stele, în porumbi.

Tărășenia însă neavând să dăinuiească mai mult, se curmă pe neașteptate cu schimbarea verișetelor între... Salomeea Condioglu și... Sfântul Ion Ibrîș Botezătorul din Ciurez, în salonul dintre coșarul lui Baiazid și staulul plin de păduchi al oilor.

Popa Beldie se retrase în binaua dela oraș, deocamdată terminată numai de roșu, scuzând pe Sasinca față de maiorul care se reîntoarse din delegație tot căpitan, explicând că o așteptare de prea lungă durată, ar fi fost vexatorie pentru mireasa intrată și așa în gura lumii, în vreme ce Sasinca binecuvânta tabloul aducător de fericire. Iar preotul Ibrîș trecându-și ascunzătoarea de sub duzi, în salonul de mireasă al Sasincăi, și îmbrăcând șalvarii, giubeaua și potcapul preotesec, se așeză, hotărît, cu toagul păstoriei la „subțioară, în fruntea bisericii Sfinților împărați Constantin și Elena” din vatra satului Ciurez.

Cocătat în capul dregătoriei curarisirei sufletelor și al înlăturării greșelilor lumești, popa Ibrîș trase ulucă nouă pentru casă nouă.

Vicleimul preotului Beldie în care popa Ibrîș își adăpostise fătarnica lui pripășeală, rămase închis pentru schimnicia socrului și a soacrei, găzduiți vremele în plimbările, vizitele și nevoile casei dela oraș la Ciurez.

Ulucă cea nouă pentru casa cea nouă a pretotului Ibrîș nu a fost însă trasă la dichisul ei.

Sfoara popii Ibrîș se îndreaptă, cu rea credință, oblu spre țarina vecinului și păstorul de suflete omenestii, întră cu linia ulucilor în pământul proprietarului megieș!

— „De ce mă furi taică părinte?”

— „Sunt pe locul meu creștine!
— „De ce mi-ai cotoplit răzorul, taică părinte?

— „Răzorul este al meu creștine!
— „De ce ai infipt butucul în pământul meu, taică părinte?
— „Pământul D-tale cade... pe pământul meu, creștine!

Și întreg Ciurezul s'a adunat, ca prin minune, la fața locului unde tritoisul lui Dumnezeu Ibris, cotoptia averea creștinului lui Dumnezeu încălcat!

— „Atunci să ne judecăm, taică părinte?

— „Să ne judecăm taică!

— „De ce te plângi măi rumâne? Se adresează judecătorul către reclamantul încălcat.

— „Mi-a ciupit din loc părintele Ibris!

— „Acte ai?

— „Dacă este în joc un preot, la ce să mai folosească ele actele?

— „Atunci eu ce dovedești culpa părâtului?

— „Cu jurământul preotului — vite crucea! Să jure!

— „Preotul este dispensat de jurământ! Alte dovezi nu ai?

— „Jurământul preotului!

— „Misiunea lui făcând deplină credință în iustitie, legea apără pe preot de jurământ! Ce dovezi ai mai putea produce?

— „Jurământul preotului!

— „Afirmările unui preot sunt primite drept bune în iustitie în baza jurământului prestat la investitura sa înaintea altarului! Niscaiva probe, altele decât jurământul, nu ți s'ar brodi la îndemână?

— „Atunci, actele!

— „Adu actele!

Judecătorul dăte crucea la o parte, mută călimara din loc, împinse spre stânga condica de sorociri și spre dreapta tabloul de termene și înălțând ochelarii spre frunte, citi în hârtiile prezentate, controlând hrisoavele cu planurile înfățișate și planurile cu hrisoavele.

Apoi după un răstimp, aducând la loc crucea, călimara, condica de sorociri, tabloul de termene și ochelarii, se rosti răspicat, cu ochii în ochii preotului, *jurământ*:

— „Judecata constatând că părâtul preotul Ibris, la consolidarea împrejurimii proprietății sale din spre proprietatea reclamantului încălcat, a ignorat punctul de reper însemnat pe plan cu litera „A” și trecut în titlurile „acestaia cu numărul 1, prelungind „sfoara direct din punctul „A—F” în punctul „B—II”, desființând astfel triunghiul format de aceste două inițiale, puncte de contact ale proprietății ambelor părți în proces și păgubind astfel pe reclamant în averea sa pe o porțiune în lung de 15 m., pe o lățime medie de 10 cm. la primul capăt și cu o lățime spre capătul omis de circa 30 cm. proportional cu linia de încercare, admite actiunea așa cum este formulată și obligă pe părâtul preotul Ibris din comuna Ciurez să respecte înlocuind linia proprietății reclamantului Tănăsarhe Gridu din aceiași comună, din spre linia proprie „lătii preotului părât Ibris, conform „titlurilor, planurilor și hârtiilor prezentate în instanță de către partea încălcată.

GEMENII

MIRCEA DAMIAN

Sânt eu și frate-meu. Pe frate-meu îl chiamă Vintilă, iar pe mine Victor. Uneori, pe el îl chiamă Victor, și pe mine Vintilă. Alteori, pe unul din noi îl chiamă și Vintilă și Victor, iar pe celălalt nu-l chiamă niciunul! În ce privește vârsta, socotind după actele stării civile, Victor e cu câteva minute mai bătrân decât Vintilă. S'ar putea să fie invers: Vintilă, mai bătrân cu câteva minute decât Victor. Căci a spus nașa:

— P'asta din dreapta, să-l cheme Victor; iar pe cel din stânga, să-l cheme Vintilă.

În partea dreaptă eram eu, iar în stânga frate-meu. Bine-nțeles că mai târziu ne-au amestecat: eu am fost culcat în stânga, și frate-meu Vintilă în dreapta. Nu din greșală, ci fiindcă seamănăm unul cu celălalt, cașicum unul din noi ar fi fost în două exemplare! Dar numele n'a rămas: Victor în dreapta, Vintilă în stânga. Iată de ce, uneori, ne chiamă pe fiecare'n parte și Victor și Vintilă, iar alteori nu ne chiamă niciunul.

Fiecare din noi, are douăzeci și trei de ani, căci cele câteva minute nu contează. Avem 1.75 m. înălțime și câte șaptezeci de kilograme. Niciunul dintre noi nu are vreun semn particular, care să-l deosebească de celălalt. Niciunul nu este nici mai prost, nici mai deștept decât celălalt. Amândoi avem aceeași gusturi și aceeași patimi. Lumea ne confundă și pe amândoi ne socotește unul. Când am fost la recrutare, un plutonier a strigat dintr-un registru:

— Victor Stănoiu!

A răspuns frate-meu, deși, după părerea mea, trebuia să răspund eu.

— Vintilă Stănoiu!

Am răspuns eu.

— Bine, dar d-ta ai mai fost odată! — zise colonelul.

— A fost frate-meu!

Colonelul n'a crezut, și-a dat ordin să vină și frate-meu. Furăm așezați unul lângă altul.

— Cum te chiamă pe d-ta? măntrebă colonelul.

— Victor Stănoiu!

— Atunci, pentru ce-ai răspuns la numele de Vintilă?!

— Fiindcă răspunsese frate-meu la de Victor, și tot una este!

— Cum o să fie tot una?!

— Așa!

Militarii sunt oameni ordonați, și aceea, colonelului nu-i plăcu această curcătură, și cum fusesem amândoi crutați pentru cavalerie, porunci să repartizați la două regimente diferite, spre a se evita orice amestec. Așa s'a întâmplat: eu am fost încorporat la regiment de roșiori, iar frate-meu unul de călărași. Dar părinții niciodată n'au știut care dintre noi este la călărași, și care la roșiori. Uneori ne curcam și noi, și nimeriam unul la regimentul celuilalt...

Eu și cu frate-meu, nu suntem prieteni, nici dușmani. Uneori, ne lăm și ne batem în parte. Pentru întâia dată, ne-am certat în pântecul mare. Eram înghesușiți, și-am dat lui frate-meu un picior în burtă, că prea se băga sufletul meu! El s'a supărat și m'a spus:

— Vită!

Asta m'a indignat peste măsură, de-atunci îi port pică.

Nu umblăm niciodată împreună. De uneori ne întâlnim, întâmplător, pe stradă. Ne uităm curioși și nedumeriți unul la altul, și fiecare crede că celălalt e Alteori, se întâmplă ca unul din noi, meargă într-o familie unde celălalt a luat vreun engagement de care nu ținut. Atunci, fiecare, pe rând, se sculă cu un singur cuvânt:

— Frate-meu!

Dar nu prea avem crezare, fiindcă știe multă lume că suntem doi frați gemeni, unul după chipul și asemănarea celuilalt. Din pricina asta, ne luăm foarte des la bătaie.

A doua ceartă mai serioasă, am avut din pricina unei citații. Într-o Vineri, la prânz, măntorceam din oraș. Când intru pe poartă, măntămpin un agent dela judecătoria cu o citație, în care mi scris: „Victor Stănoiu, inculpat!”

— Iscăliți, vă rog! — mă invită și mi întinse un creion.

— Nu sunt eu!

— Cum nu sunteți dv?!

— Așa. Sânt eu, dar nu sunt eu.

— Vasăzică, tot dv, sunteți!

— Ba nici decum. Eu sunt eu. Acela din citație nu sunt eu.

— Păi bine! nu vă chiamă Victor noi?

— Firește. Dar mă mai chiamă și Vintilă și nu mă chiamă niciunul!

— Asta înseamnă că puteți primi citația!

— Desigur. Și tot atât de bine pot n-o primesc!

— Nu mai înțeleg nimic!

— Mă mir!

— Cine e Victor Stănoiu?

— Eu sunt. Dar mai am un frate gemen, pe care-l chiamă deșemenei Victor.

— Parcăți spus ceva de Vintilă!

— Vintilă sunt eu; Vintilă e și frate-meu!

— Și care e Victor?!

— Amândoi și niciunul; cum vrei să fi căutat să-si adune mințile, apoi s'a depărtă injurându-ne de mamă, și n'a avut răbdare să ne facă pe rând, un an sau doi, cum se fac oamenii...

MONTPELLIER

Ai privit vre'odată prin lentilele mari ale unui binoclu? În loc să vezi lucrurile mărite și apropiate, le vezi mult depărtate. S'rânse la un loc, mici de tot. În acelaș timp foarte clară, mai luminoasă parcă, tremurătoare ca sub bătaia unui reflector alb, puternic. E imaginea ce mi-a sugerat-o puterul gând ce vroiam să-ți astern pe hârtie: că orașul acesta de provincie franceză, în care mă găsec de aproape trei luni, prezintă în mic, dar concentrat și clar, mai toate aspectele vieții sociale, culturale, artistice franceze. Se compară de obicei orașele germane, în afara Capitalei, cu orașele provinciale franceze, se spune: Leipzig, Frankfurt, München, au viața lor individuală cu care participă la viața germană întreagă în tot ce are ea caracteristic, orașele franceze însă sunt moarte, îmbăscite, terne. Bătaia de inimă a Parisului nu ajunge până la ele — ei bine, nu e răvărât. Mă așteptam la așa ceva când am venit încoace, și azi după trei luni, pot spune că sunt în Franța, cum as fi putut-o spune de m'as fi aflat la Paris — nu vreau să cred în extrema opusă, să spun că încă mai mult mă aflu în Franța la Montpellier decât la Paris, asta ar însemna și să deplăsez punctul de vedere.

Pentru a nu vorbi dintr'un început despre patrimoniul de civilizație francez propriu zis, despre arta și gândirea despre frământarea politică și socială franceze să-ți spun că până și ceea ce pare a constitui îndeosebi o caracteristică a Parisului, internaționalitatea, se regăsește aici. Montpellier-ul e oraș universitar, cel mai vechi oraș universitar al Franței — facultatea de medicină, vestită din lumea întreagă instalată într'o fostă mănăstire benedictină, va ce ține peste noaptea de ieri ont sute de ani de existență, în „salle des fêtes“ a facultății de litere se găsește o placă din 1891, pusă atunci la sărbătorirea a 600 de ani de ființarea a ceea ce s'a numit întâi „Ecole mace“ mai apoi „Ecole des arts et des belles-lettres“ pentru a deveni, sub guvernământul celei de a treia republici „Faculté des lettres de l'université de Montpellier“. Si vin studenți din lumea întreagă, pentru medicină măi ales, dar și pentru drept, științe, litere — 53 de națiuni au fost reprezentate anul trecut, în frunte cu polonezii, bulgarii, românii, egiptenii, trecând prin toate neamurile europene, sfârșind cu negrii, anamiții, foarte numeroși, chinezii, japonezii. Vin din toate colțurile apropiate și depărtate de mii de kilometri, să stea câțiva ani aici, să învețe pentru viață și se întorc cei mai mulți acasă însemnați pentru totdeauna cu dăra științei, culturii, artei franceze în suflet, pe care de aci înainte se vor strănge, concentra, definitivă toate apele proaspete ale gândirii și simțirii lor.

Și mai duc cu ei în amintire și ceea ce e numai al acestui colț de pământ — căci prin ce ți-am spus la început n'am vrut să neg Montpellier-ului orice caracter particular. Dimpotrivă, dacă ocupă locul de seamă ce-l are în viața franceză, apoi în mare parte grație puternicelor sale trăsături distinctive — nu se integrează decât ce e diferențiat mai întâi. Nu se trăește, nu se găndește, nu se simte la fel la unsprezece kilometri de marea Mediterană, unde te duce trenul local

într'un sfert de ceas, sau în vecinătatea ceșelor Măneicii, sau „ploilor nesfârșite ale Atlanticului. Unii dintre cei mai puternici scriitori francezi sunt provinciali și au rămas provinciali în operele lor — Mauriac n'a scăpat niciodată de vuetul Atlanticului, de geamătul landelor noaptea, de țărâțul ploilor dezolante, în creația sa — ai citit, nu? acea halucinantă Genitrix. — Dar tot cerul de un albastru ziua și noaptea, cum nu mi l-as fi putut închipui niciodată, tot secrete, toată forța, toată bogăția acestei Provence se regăsec în cântecele lui Frederic Mistral. Casa lui e aici, pe o stradă principală, aproape de unde stau — și în altă parte a orașului se găsește statuia lui Auguste Comte, cugetătorul pozitivist, sever, fin al Montpellier-ului ca și Renouvier, al cărui bust e în curtea facultății de litere — iată pe doi dintre cei sante mai mari gânditori al Franței dela Descartes încoace, înșirați de curând într'un articol de Thibaudet: Descartes, Malebranche, Condillac, Maine de Biran, Renouvier, Auguste Comte, Bergson. Soarele și vinul nu împiedică, poate din potrivă, evoluțiunea cugetării profunde. Soarele și vinul — când am esit întâia oară, mai mult din întâmplare, din oras, în spre nord, am văzut, cât m'au ținut ochii de iur înmrejur și până la noalele Cevenilor — două dune de piatră, prelungi, imense, argintii — grădinile de viță ruginită, sub bătaia soarelui.

Am umblat mult, ne poteci sinuase, printre grădini deschise, și altele împrejmuite cu piatră, printre casele împrăștiate, frumoase, în piatră, boeresti aproape, ale cultivatorilor — am revenit în alte zile, surprins de fiecare dată de aspecte noi, provocate de jocul soarelui, al norilor, al vântului, de întâlnirea toamnei — am esit prin alte părți, pe seară, odată după o zi de lucru — umbra se lăasă tot mai repede, rare punc-

te de lumină clipeau în întuneric, și eram pe drum, cum cântă copiii noaptea să nu audă tăcerea — într'o bună am găsit vițele îngropate pentru somn de iarnă sub pământ proaspăt, mursoaiat — ghiceam viața oamenilor de aici, dar, ciudătenie, n'am întâlnit unul la lucru, niciodată. Și casele de moase, de piatră, păreau nelocuite, închise, cu volets-urile lăstate. La o colțură de drum, înălțată, bătută din toate părțile de soare, e o casă mare, cu terasă spațioasă, albă cu ferestre verzi — e sanatoriu de tuberculoși.

Am văzut eșind într'o zi surori tinere de caritate, și într'o seară a venit o femeie simplă, fără vârstă, cu un copilat brațe.

Vezi, am început să-ți spun despre oraș și în jurul orașului, înainte de a-ți săvesti despre oraș în sine — dar așa am tăcut și eu cu conștiință cu lucrurile pe care Treptat, am să-ți spun despre toate: de pre viața universitară, despre biserică cu vitraliuri spiritualizate de lumina, despre bibliotecile tăcute, despre moștenimintele vechi, despre librăriile mici în calde, despre oameni, francezi și străini, despre viața cafenelelor, a străzilor sălilor de spectacol — despre marea proprietă la care am alergat dintru început, de câteva ori, la care aș ales în fiecare zi de mi-ar lăsa lucrul vremeașă fi trebuit să-ți spun azi ceva despre ea, dar m'am prins cu altele, și acestea sunt lucruri despre care vorbesc cu încredință, că, acelea cari m'au emoționat cel mult.

Poate să-ți povestesc data viitoare despre muzeul Fabre, unul dintre cele mai bogate ale Franței, și al cărui conținut se va serba lungă cealaltă. Puțină scurătură, foarte multă pictură, capodopere ale maestrilor celor mai mari. Am să fi caut, să-ți trimet și reproduceri bucurându-se. Te las acum cu bine. SIGUR

TROTEANU: Cap de expresie

MARIA GRIGORESCU: Portret

critica literara

GENIALITATE

LITERATURA DE „PENSEES“-URI

S-a reprezentat zilele acestea la Teatrul Național o dramă într'un act, scrisă în grije literară și cu destul nerv, dar cu o formulă, prea veche, perimată de timp de zile. Procedoul din „L'Intrus" de Ibsen este de a ține afară din scenă personajul mort sau pe moarte și de a vorbi despre el filozoficește, datează de 50 de ani și a renunțat la el în Franța încă lumea socotindu-l prea ieftin. Cum renunțat și la atmosfera rusească de oameni necăjiți care în același azi vorbesc filozoficește despre moarte, cum d. d. timiu însuși e pe cale să renunțe la realizarea personajului bun din piesă, cându-i cau de Crist și scăldându-l în apă electrică, ca la cabaret.

Prieteni autorului sunt însă entuziasmați de acest act și unul dintre ei „genial" explică serios de ce actul acesta „profund":

Iată unul din gândurile care sunt subiect în piesa d. lui Sadoveanu. Ne amintim cu toată originalitatea o tehnică ordică. În dialogul personajilor găsim nu odată două înțelegeri pentru aceeași frază, pe când în trecut destui confrăți ne sileau să auzim vorbe goale de un singur înțeles. Și totuși procedoul lui Sadoveanu are o simplitate de mare artă. O pildă: Bolnavul murind e îngrijit de un intern. Intern e însă nu numai un doctor de spital, ci intern (adică în noi) e și un simțământ religios pe care îl nutrim născut suflet.—sau putem săvi când îl recunoaștem că e însuși mântuitorul. Conducerea paralelă a celor două înțelegeri—doar bun și mântuitor—merge prin piesă cu o îndemânare dozată cu tact. Ce departe suntem de teatrul adulter. În acest act care se silește să te gândești, iar moartea înțelegem poezia. Și ce subiect admirabil rămâne rămas cu tot oportunismul multor spectatori ce frecventează teatrul numai ca să-și ajute digestia, surprinzându-se cu un spectacol de pulpe goale".

Asa dar tânărul autor e „profund" pentru că a luat cuvântul intern în dublul lui sens de intern de spital și intern sufleteste. (În modul acesta putea să facă însă drama și mai „bogată în înțeles" dacă admitea că internul are un frate... intern la sfântul Sava).

Deci socoate traducătorul de literatură nordică, serios, că profunzimea acestei literaturi stă în caracterul ei calumburii. Iată cum înțeleg tinerii geniali delai noi și ceace citesc și ceace scriu ei înșiși, desigur. Iată cum se creiază curente și cum se întemeiază „grupările".

În orice caz e locul să ne întrebăm ce se întâmplă cu piesa, dacă în locul internului era un „extern", căci s'au văzut și „externi" care să îngrijească devotat de bolnavi?

Devenea și ea externă? Dar criticul dramatic genial? El ce devenea?

C. P.

Literatura de „pensées"-uri a fost caracteristică diferitelor epoci din antichitatea greco-romană, ebreă, zendă, indiană, etc. În vremurile moderne ea a atins apogeul în timpul lui Ludovic al XIV, ca apoi să decline din ce în ce mai mult, până ce astăzi nu mai este cultivată aproape de nici un cugetător. În acest eseu vom încerca să explicăm acest fenomen de dispariție a unui gen literar, chestiune ce intră în domeniul sociologiei literare.

Ce sunt „pensées"-urile? Răspunsul ce se impune imediat ar fi: *niște reflexii scurte*. Prin urmare acest gen literar ar avea mai degrabă, ca principală caracteristică *forma*, și nu fondul. Ce înțelegem înțelegem? — O cugetare; o maximă sau principiu de conducere în viață; o observație lapidară asupra societății și moravurilor; o trăsătură concisă și saiantă de psihologie femeiască și în genere omenească. — Așa dar *fondul lor este variabil*.

Citindu-l pe La Bruyère, Rochefoucault, Pascal, Chamfort, etc., din lectura lor, s'ar desprinde următoarea definiție a „pensées"-urilor: În ultima analiză „pensées"-urile sunt notația unei reflexii, făcută de un *om de spirit*, care concentrează în cadrul restans al unei propoziții sau fraze, o cugetare sau concluzia unei întâmplări la care a fost părtaş.

În secolul Regelui Soare, persoanele inteligente, culte și înzestrate cu o perfectă vibrație intelectuală la toate nuanțele sensibile ale vieții sufletești și sociale, se numeau *oameni de spirit*. Această denumire venea de-acolo, că în conformitate cu spiritul galic, ei îmbrăcau observațiile lor în haina spirituală a ironiei și a tuturor jocurilor de cuvinte, hilariante.

Acești oameni de spirit obicinuiă să noteze spiritele lor cele mai bune, reflexiile pe cari le făceau asupra naturii omenești, a vieții dela Curte, asupra lor, a amorului, a femeilor, etc. Toate aceste notațiuni scurte, cari rezumau uneori întâmplări ample, erau apoi culese și date publicității sub forma aceasta de frânturi.

Astfel s'a născut literatura de „pensées"-uri. În aceste culegeri se îngrămădeau, ca într'un babilonic turn, fragmente din personalitatea scriitorului și din alte individualități; fraze cu desubțuri și vorbe de spirit, cugetări și întâpături. Totuși acest talmeș-balmeș aparent, *era cea mai sintetică și fidelă oglindă a vremii*, cel mai bun zăgrăvitor al moravurilor și oamenilor, al vieții sociale și morale, a societății. Iată de ce acest gen literar avea un mare succes: iată pentru ce era cultivat și foarte căutat de cititori.

Dar n'au toate culegerile de „pensées"-uri această caracteristică. Așa de pildă Pascal, Marc Aureliu, Schopenhauer, etc., oglindesc altceva în cărțile lor. Pascal notează reflexiile religioase. Marc Aure

liu oglindește sufletul și filozofia stoicilor. Schopenhauer adună cugetările pe care i le-a inspirat filozofia pesimistă. Aceste cărți n'au caracteristica celor scrise de oamenii de spirit. Ele nu sunt oglinda vieții sufletești și sociale ale unei vremi oarecare, ci pur și simplu niște registre de cugetări filozofice.

De ce au abandonat modernii genul acesta? Din trei motive: a) din cauză că o culegere de „pensées"-uri este o babilonie de idei; b) din pricină că unele reflexii erau confuze pentru cititorul care nu era la curent cu evenimentele la cari făcea aluzie autorul; c) fiindcă în vremurile moderne spiritul de analiză a luat locul sintezii.

Spiritul modern nu poate suporta gândirea desordonată. „Pensées"-urile sunt cugetări disparate ce vizează diferite domenii. Ele excită gândirea, o oprește și o silește să reflecteze sau mai exact să-și argumenteze cu fapte din experiența proprie, adevărurile enunțate de autor. „Pensées"-urile, în cursul citirii, nu împing mîntea în adâncimea unei chestiuni, ci dimpotrivă, o mută de pe o floare pe alta. Modernului nu-i place această obositoare variabilitate de abstracțiuni. El vrea să se fixeze asupra unei chestiuni. De aceea preferă articolul de revistă sau ziar, care expune pe scurt o singură idee și are o unică netedă concluzie. Modernul urăște spiritul de muscă al heteroclitului „pensées"-u.

În al doilea rând, majoritatea cugetărilor sunt însemnări scrise în jurul unor întâmplări văzute. Cugetătorul extrage din scenele vieții o *esență*. De cele mai multe ori ea este prea distilată, prea abstractă. Alteori se manifestă sub forma unei aluzii subtile sau îndepărtate, neînțeleasă cititorului neinițiat. Generalul și obiectivul este sacrificat subiectivului și particularului. În cazul acesta cugetarea devine obscură, confuză sau vidă de înțeles. Fără descrierea largă a evenimentelor care le-a dat naștere, „pensées"-urile rămân în majoritatea cazurilor sărace în forță și cuprins.

În fine, în al treilea rând trebuie semnalată o exigență principală a spiritului actual. Pe câtă vreme actualul și clasicul îndrăgeau sinteza și abstractul, — contemporanului îi place viața vie, concretul, realitatea auto-biografică și reportajul.

O maximă este un lucru abstract, uscat ca orice quintesență. Modernului îi place narațiunea spumoasă și efemeră a filmului vieții cotidiene. Și de cumva autorii hazardează cugetarea, ea nu se traduce prin expresii directe, ci se subînțelege, rezultă, rămâne după citit sub formă de impresiune, înlocuind ca buchetul tămâiosului.

Iată pentru ce în literatura modernă, „pensées"-urile sunt aproape inexistente; iar oamenii de spirit contemporani, sunt mai degrabă romancierii, ca moralisti.

C. MINCU

in străinătate

VINCENZO MONTI

ZAHARIA CRÎȚANU

Italia secolului XVII. stăpânită politiceste de domni străini spanioli și austriaci, în mare parte de papă și apoi de mai mulți principii, ce-și aveau stătuțele lor naționale, n'a putut să aibă o conștiință de sine, izvorul de inspirație și condiția de căpitanie pentru dezvoltarea unei literaturi. În privința spirituală a fost încălecată cu desăvârșire de o inflexibilă reacțiune catolică, instaurată, după reforma religioasă. Populația de toate clasele sociale, roasă de superstiții, ingrămădită de cele mai ciudate prejudeții religioase, își ținea sufletul încatuzat într-o resignare aproape fatalistă. În mijlocul acestui absolutism politic și religios mișcarea literară n'a putut fi favorizată, din care cauză poartă pecea unei epoci de decadentă numită -- *Secentism*. Din compresivitatea hermetică a celui mai feroce iezuitism ipocrit, printre elebardele soldaților papei ținește faimoasa mărturisire spontană și sinceră „*Eppur si muove*” a lui Galilei. Era izbucnirea de revoltă a sufletului italian încătușat de ignoranța prepotentă.

Contra Secentismului reacționează *Arcadia*, celebra academie născută la Roma, pe la sfârșitul secolului XVII. Ea abordează din capul locului poezia pastorală, la modă pe atunci în Europa apuseană. Scopul *Arcadiei* a fost să strivească bombasticismul exagerat, abuzul de metafore, ce domina literatura secentistă. Dar în scurt și *Arcadia* alunecă pe pantă greșită. Idealizează viața pastorală dându-ne o poezie numai lapte și miere, plină de frivolități, oftaturi amoroase și dulcegării de tot felul, ce se potrivea cu firea unor cardinali iubitori de ceremonii și a curtezanilor galanți încăleciți în peruci parfumate. Din imensa ceată a scriitorilor *Arcadiei*, ce vedeau natura și realitatea prin prisma întunecată de sentimentul bucolic conventional, s'au găsit unii să forțeze limitele, ce li erau impuse și să iasă la larg în alte regiuni mai senine ale artei, inspirate de natura însăși, fără prejudeții de școală. Deci contribuția literară a *Arcadiei* n'a fost în întreaga ei artificială și fără valoare. Ea ne-a dat și lucruri bune (operile lui *Metastasio*).

În critică și istorie îl avem pe *Vico* și *Muratori*. *Arcadia* a format puntea de trecere între *Secentismul* decadent și epoca romantică a Risorgimentului național.

În a doua jumătate a sec. XVIII operile lui *Alfieri* și *Parini* aduc poporului italian o învioreare națională, cultivând sentimentul politic și patriotic. Începuse procesul adâncilor prefaceri sociale în viața politică, lupta între clasicism și romantism în literatură. Vârtejul revoluțiunii franceze, când se găsea în dezorientare generală. Ea rămase uluită în fața atâtor principii și agitații contrare. Oamenii erau neuniți și șovăitori în fața hotărârilor. Iar dacă luau vreo hotărâre și o schimbau de multe ori.

Epoca aceasta cu tot felul de schimbări politice și sociale, se oglindește în viața și opera lui *Vincenzo Monti*, cel mai însemnat poet italian din timpul acela. El s'a născut la *Alfonsine* lângă *Ravenna* la 1754. De tânăr și-a manifestat talentul de poet prin versuri latine și italiene. Debutează în literatură la vârsta de 22 ani prin „*La visione d'Ezechiello*”, un mic poem de cuprins biblic, scris în versul dantesc, îmbibat însă de influențe frugoniane și arcadice. Când la 1778 vine la Roma *Monti* avea acum oarecare reputație literară. Era doritor de glorie, de o vie impresionabilitate și se avânta ușor într-o direcție, ca mai târziu să o schimbe cu alta. Cardinalul *Scipione Borghese* îl ea sub scutul său introducându-l în cercurile artistice și literare, unde își face strănse legături amicale cu sculptorul *Canova* și marele archeolog *Ennio Gairino Visconti*. Pe atunci la Roma clasicismul era triumfător dând direcție în artă și poezie. În scurt a început să-l pasioneze antichitatea clasică. Împreună cu *Canova* cercetează ruinele din Roma și cele din Pompei. Gloriosul trecut roman cu perfecțiunea lui în artă îi întărește sentimentul clasic. Idealul, ce-i încălzea sufletul, era ca și el să ajungă aceeași perfecțiune. Descoperindu-se între ruinele din Pompei un bust al lui *Pericle*, atribuit lui *Fidias*, *Monti* scrie „*Prosopopea di Pericle*”, odă clasică. Ceva mai târziu publică „*Bellezza dell' Universo*”, o poezie de ocazie pentru celebrarea nunții principelui *Braschi*, nepot al papei *Pio VI*. Poezia aceasta prin fluiditatea și armonia versului, splendoarea imaginilor și puterea descriptivă a ei, îl ridică pe *Monti* deasupra tuturor poezilor, ce furnicau în cuprinsul *Arcadiei* -- pădurea *Parrasio*, de pe *Gianicolo*. În același timp și *Canova* în sculptură ne dă atâtea capodopere inspirate de arta clasică. De fapt acești doi prieteni *Monti* și *Canova*, sunt cei mai expresivi reprezentanți ai clasicismului italian.

Tragediile lui *Alfieri*, cu puternice accente de trezire națională, pe care le-a văzut reprezentându-se la Roma, îi sapă adânc în sufletul lui *Monti* dorința de a se încerca și el în teatru. Și în scurt scrie „*Aristodemo*” de inspirație clasică și cu aceeași tendință fățișă contra tiranilor. *Aristodemo* s'a reprezentat la Roma și a stârnit furori și îngrijorare în cercurile papale, entuziasm în cercurile burgheze. *Monti* a fost adept al revoluției franceze. A rămas însă în scurt prea îndurerat în fața valurilor de sânge, cerut de revoluție. Schimbarea bruscă a sentimentelor sale față de revoluție, ne-o arată în poema mică „*Bassvilliana*”. Subiectul cuprinde uciderea lui *Hugo Bassville*, secretarul legațiunii franceze din Neapole, venit la Roma pentru propagandă revoluționară și ucis aici de către plebea fanatizată. În această poemă *Monti* își exprimă toată oroarea față de

revoluție. Tot în același timp publică „*Musogonia*” alt poem mic, la sfârșitul căruia îndeamnă pe francisi, împără Austriei la luptă contra Franței. La arișuna lui *Napoleon* și victoriile acțiunii, *Monti* se face admiratorul lui. În 1797 se împrietenește cu *Marmont*, agentul lui *Napoleon*, și părăsește aproape neașteptate orașul Roma. Din dușman ce a fost până acuma, se face dintr'odă iarăși partizanul ideilor republicanilor lăsat să i se ardă „*Bassvilliana*” pe pi din Milano. Acuma își numia singura opera o rapsodie mizerabilă. A mai publicat din nou „*Musogonia*” înlocuind de această împăratului austriac cu cântece tirambice închinat lui *Napoleon*.

În timpul, când *Napoleon* lupta în Egipt, armatele austro-ruse năvălesc în Lombardia. *Monti* de data aceasta statornic în convingerile sale politice se refugiază la Paris. Aici scrie tragedia „*Caio Gracco*” și celebra odă „*Beta Italiae amatæ sponde*”. În aceasta cântă victoriei lui *Napoleon*, arătându-și deasemenea iubire adâncă și sinceră pentru patria lui Italia, din care era exilat. La 1801 revinoare în Italia, unde e numit profesor la Pavia. Începuse o epocă mai lirică pentru *Monti*. În timpul acesta a fost numit poet și istoriograf al guvernului italian, desi nu scrisese istorie niciodată.

Odată cu restaurarea dominațiunii austriece 1815 în Lombardia, *Monti* era în pragul bătrâneții și poate pentru a nu vedea silit să-și ia iarăși toiagul prăgii s'a resignat și a adus din noi omagii austriacilor. Pe toți stăpânitorii i-a cântat și i cânta în numele libertății.

Cântecele acestea erau aceleași, deși cuprinsul sentimentelor. Le dozează doar că astăzi erau închinat unui sepan și mâine altuia. Ca să le facă în mult austriacilor pe plac a consimțit să colaboreze la „*Biblioteca italiana*”, revistă inspirată de aceștia. În ultimii ani vieții sale s'a ocupat și cu studii logice, combătând pe juriști în „*Posta*”. *Vincenzo-Monti* moare după o viață zbuciumată, ca și timpul în care trăit, la 13 Octombrie 1828.

Epoca lui *Monti* era de așa natură, orice tăcere era privită o suspiecțiune, orice mărturisire era de cele mai mulori o declarație pripită. Fiindecă pe atunci se trata mai mult de interese străine țara lui și nu de chestiuni italiene ce le înțelegea el, *Monti* nu-și opunea ideile cu mentalitatea unui martir, voinței solute a stăpânitorilor temporari, ce i perindau atunci pe pământul Italiei, om blând și incapabil de ură era în privința fatal expus la schimbări de atitudine în privința politică. De aceea îl găsim aproape totdeauna pe partea celor temporari. Cu toată ușurința aceasta cu el își schimba opiniunile în privința simților față de stăpânitorii politici, Moa avut și o parte bună a caracterului și s'a iubit cu pasiune Italia, care pe tunci era prada germanilor și francezilor.

cinematograful

REINVIEREA INDUSTRIEI DE FILME A ITALIEI

Ne aducem aminte cu toții, la ce înalță se ridicase industria de filme italiană înainte de război. Producțiile italiene rivalizau cu cele franceze și în alte privințe, mai ales ca montare, le întreceau. A venit însă războiul și oțărta cu el și decăderea industriei de filme care a durat fără întrerupere până astăzi, când pe piața mondială abia se mai găsesc 4-5 filme italiene și acestea de valoare mai redusă.

Insuși Ducele a luat acum în mână destinația și a și depus un proiect de lege pentru încurajarea industriei naționale de filme. Intreaga producție va fi pusă sub controlul societății „Duce”. Renașterea filmului italian va fi asigurată și prin dispozițiunea cuprinsă în lege, care obligă fabricile de filme din străinătate să se îngrijească de plasarea în țările proprii a filmelor italiene, de aceea numai în schimbul acestei garanții guvernul italian va îngădui importul filmelor străine: americane, franceze, germane, etc.

BISERICA ȘI CINEMATOGRAFUL

În zilele de 6-8 Noiembrie a avut loc la Paris congresul comitetului catolic pentru cinematograful (Comité Catholique du Cinéma) sub patronajul arhiepiscopului de Paris, cardinalul Dubois.

Se știe că în multe țări biserica are și astăzi o atitudine dacă nu ostilă cel puțin rezervată față de cinematograful. Prin congresul de la Paris, care a reunit pe cei mai cunoscuți reprezentanți ai industriei de filme și ai cinematografului și pe înalții demnitari ai bisericii catolice din Franța, cinematograful a fost rehabilitat și prezentat lumii în lumina devărată: ca cel mai important factor de educație publică. De acum înainte nu numai biserica protestantă din America

ei și aceea cu mult mai conservativă a catolicilor din Europa va întrebuința cinematograful și ca mijloc de propagandă religioasă, ca mijloc de creștere și moralizare a masselor. Dar nu numai atât!... Prin cuvintele rostite la congres de cei mai autorizați reprezentanți ai bisericii oficiale franceze s'a recunoscut cinematograful în general forta moralizatoare și rolul educativ, pe care-l îndeplinește prin drame, filme istorice, vederi din natură, etc.

Discursul rostit cu această ocaziune de episcopul de Arras, Monsignore Julien, trebuie să fie un memento pentru toți aceia cari au un cuvânt în conducerea unei țări, un strigăt de alarmă împotriva tuturor acelor cari prin fel de fel de anarale și măsuri vexatorii caută să împiedice dezvoltarea naturală a cinematografului, recunoscut astăzi ca factor de cultură și educație cel puțin în aceeași măsură ca și teatrul cu deosebire însă că acesta din urmă nu reușește să atragă nici 10 la sută din publicul, care caută la cinematograful nu numai distracție ci și satisfacerea dorințelor de știință.

„Le Courier Cinématographique”, care publică acest discurs, relevă în comentariul, ce-l face evenimentelor petrecute la congres, importanța nespus de mare pentru viitorul filmului eucerirea bisericii catolice și a credincioșilor săi pentru frumusețile și bogățiile artei a șaptea.

Ziua de 7 Noiembrie 1928 va rămânea pentru toate timpurile cea mai însemnată dată istorică în dezvoltarea cinematografului.

Această nouă atitudine a bisericii catolice nu va rămâne fără urmări. Chiar săptămâna trecută, abia câteva zile după congres, o cununie cinematografică s'a celebrat într-una din bisericile de frunte ale Parisului chiar de către parohul bisericii în ornate și cu asistența obișnuită.

TENDINȚE DE STATIFICARE A INDUSTRIEI DE FILME

În parlamentul german, compus în majoritate (relativă) din deputați social-democrați, s'a depus de către însuși ministrul finanțelor un proiect de lege, prin care s'ar asigura Statului majoritatea absolută a acțiunilor societății de filme „Emelka”, la care Reichul era și până acum interesat cu un mare număr de acțiuni.

Partizanii statizării susțin că prin sporirea studio-urilor și atelierelor din München se va putea da o mai mare importanță secțiunii culturale a societății, care de altcun ori a dat și în trecut o mulțime de filme instructive. Deputații din dreapta combat cu înversunare proiectul, deoarece, spun ei, Statul n'are ce căuta în întreprinderi cu rizic prea mare, unde trebuie lăsată nestânjenită concurența liberă.

FILMUL VORBITOR - BUCURIA FABRICANȚILOR DE FILME DIN EUROPA

Toate cercurile conducătoare în branșa filmului, în afară de câteva case mari din America, sunt convinse că în mai puțin de un an, valul de însufletire ce s'a stârnit în Statele-Unite pentru filmul vorbitor, se va potoli cu desăvârșire. Chiar și în America se observă de pe acum o răcire față de noua invenție, mai ales față de acele filme, în cari se abuzează prea mult de dialog. Dealtcum filmele vorbitoare de până acum au aproape toate scenariile slabe și montate cu mult inferioară filmelor obișnuite.

Cum însă o mare parte din societățile de filme au făcut instalații foarte costisitoare, investind multe milioane de dolari în vederea fabricării și a exploatarei filmelor vorbitoare, e foarte posibil că vre-o 2-3 ani nu vor fi în stare a produce decât un număr foarte redus de filme nesonore, căutate și în Europa. În felul acesta industriile europene de filme vor câștiga în acest timp un avans considerabil pe piețele din Europa. Aceasta cu atât mai ales, întrucât introducerea pe scară întinsă a filmului vorbitor în studiourile americane va sili pe mulți regizori și artiști mari, aduși din Europa, ca Murna, Lubitsch, Pola Negri, Conrad Veidt, Greta Garbo, Emil Jannings, etc., să-și facă bagajele și să-și reia activitatea prodigioasă în bătrâna Europă.

CEA MAI MODESTA VEDETA

De sigur că marea vedetă a ecranului, suedeza Greta Garbo, și-ar putea permite un lux cu mult mai mare decât surorile ei burghize, fie acestea chiar fițele sau soțiile unor îmbogățiți de război. Din onorariul de 1500 dolari pe săptămână, adică 78.000 de dolari anual (cam 12 milioane lei), abia cheltuiește 30 de dolari pe săptămână pentru o cameră modestă cu pensiuine la hotelul Miral Mare din Santa Monica. Cheltuielile ei pentru toalete nu fac nici măcar atâta. În felul acesta Greta Garbo a economisit în mai puțin de 2 ani peste 100.000 de dolari, depuși toți la bancă. Din acest mic capital și chiar numai din dobânzile lui ar putea trăi în mod princiar restul vieții.

După marea succes raportat în rolul Ancii Karenina, Greta Garbo a avut o seamă de supărări cu direcțiunea fabricii Metro-Goldwyn, la care e angajată, cu regizorii, cu colegii și mai ales cu colega invidioasă. În urma acestora e foarte posibil că va întoarce și ea spatatele Americii și poate chiar și cinematografului.

GHI. C. BIRAESCU

or. Idealul lui politic era unitatea Italiei sub un principe din casa Savoia.

În literatura italiană Monti este unul dintre reprezentanții principali ai Neorealismului. Cultul pentru acest curent literar și l-a manifestat în operele lui „Prosopoea di Pericle”, „Musogonia”, „Prospeteo” și faimoasa traducere a „Iliadei”, care e neperitor monument al literaturii italiene. Aportul lui Monti în literatură constă în viguroasa originalitate, prin puterea descriptivă, dând o deosebită atenție naturii. În armonia versului puternic și curgător, și în faptul că a întrebuințat în poezie limba populară italiană, în ciuda jargonului mestesugit al academiilor. Reușește să spună totul în mod plăcut și deosebit de variat, în formă plastică, ce nu se întâlnește la alți poeți decât la Dante și Ariosto.

ZAHARIA CRÎȚANU

GARDISTUL

AȘA ȘI-AȘA...

despre scabia sau râia..

Chestiunea, are un istoric : d. Romulus Dianu, a... criticat „Universul Literar” în „Rampa” ! Făcea, printre altele, constatarea că am publicat caricaturile colaboratorilor. „fără să le ceară publicul”. Tot în acest loc, i s'a răspuns că nu suntem singurii : că e la noi o revistă, „Opoziția”, care iscălește orice articol, jos, în loc de nume cu caricatura colaboratorului. Se mai vorbea în notița aceea, despre o insectă și-un instrument. I se spunea adică, d-lui Dianu, că dedesubtul articolelor d-sale publicate în „Opoziția”, la locul normal al semnăturii, cititorul deslușește numai decât un fel de insectă... așa ca o scabie văzută la microscop. În traducere, ar veni așa : d. Dianu, aduce cu scabia -- sau scabia, aduce cu d. Dianu. Ceeace e tot una... Și s'a supărat rău de tot d. Romulus, tot în „Rampa”, învinuindu-ne că l'am făcut urit ! Inchipuiți-vă ! Nu, d. Dianu, nu-i urit. Dimpotrivă, e chiar... frumos. Are ochelari și nas, joacă table, dă sfaturi „părintești” (să nu râdeți) tinerilor scriitori, în „Rampa”, bea schwartz-uri la Capsa... și colaborează.

Asemănarea cu scabia sau râia, avea alt cântec. Era, cum s'ar zice, numai o asemănare morală. Că, adică, „talentul d-lui Romulus este ca această insectă, care se întinde sub pielea omului și-l face să se scarpine. Râia sau scabia sau d. Dianu (eu nu fac altceva aici, decât să-l lămuresc !) se întinsese, cândva, și pe la „Universul Literar”. S'au folosit însă diferite rețete, fiindcă e boală cu leac și... scabia sau d. Dianu sau râia, a rămas numai la „Rampa”. Asta e talmăcirea, pe înțelesul tuturor...

comunicat...

Mărturisim că chiar dacă e... așa cum e, d. Dianu ne amuză totuși, și de aceea... ni se rupe inima când i se întâmplă vre-un incident. Prin urmare nu găsim cuvinte de protestare împotriva neplăcerii pe care a avut s'o îndure într-una din seriile trecute. Sta de vorbă discutând despre scumpul său prieten Ramon dela Serna cu iubiții săi prieteni d-nii Jinga și Nicon în jurul ceștii de șvarț la Capsa. Dela o masă vecină un tânăr pictor, d. Tănăsescu, din motive pe care le bănuim numai, i-a aplicat, pur și simplu, colaboratorului „Rampei”, două palme ; una pe-un obraz, — una pe celălalt ; una cu dreapta, — cealaltă cu stânga !

D. Romulus Dianu, n'a putut riposta, firește, brutalității fizice, dar — ca orice om civilizată și bine crescut — a „vestejit” indignat printr-un comunicat apărut în ziarul „Ordinea” și alte vre-o două, procedeul d-lui Tănăsescu, ca să afle toată țara și astfel să compromită pe „agresor”.

Ne alăturăm și noi protestului ridicat prin acel comunicat, dezaprobând cu vehementă pe agresor. Nimeni nu poate fi bătut numai pentru motivul că scrie prost. Căci este, acesta, un drept garantat prin constituție și d-lui Romulus Dianu ca și d-lui Mihail Sevastos (cel cu noapte pe creer). **M. D.**

Ţignal, mustăți pe oală, bocanci cu ținte grele.

Chipiu, galoane, nasturi, revolver și curele —

Un om c'un băț în mână ce stă pe la răseruci

Anume ca să-ți spue pe unde să apuci,

Anume ca să'nceurec birjarii și tramvaiul,

Să fie'n loc pe'ntinsul întregii străzi alaiul

De automobile și să tot dea din mâni

— Simbolic Vasilache pentru copiii bătrâni.

Din zori și până'n noapte stă veșnic în picioare

Și'n jurul lui foeste mulțimea călătoare ;

De-i vânt sau de e ploae, de-i vifor sau e ger

El pururi e acolo, neobosit străjer

Și cu mișcări precise, ca o mașină vie,

C'un fluier dirijează a străzii simfonie.

E cel ce-aleargă 'n grabă de s'a comis vr'un furt

Pe păgubaș să-l eie cât mai abil din scurt

Și să constate câte ferestre au fost sparte,

Pungașii că la vreme au șters-o și-s departe

Și-apoi, muind creionul în gură, marțial,

S-ă 'nsemne toate cele într'un proces verbal.

Dar e un om de treabă, și-i „autoritate”

Prin bălți și prin hârtoape călcând cu demnitate :

E păzitor al legii, și-i... factor național

De ai bucătăreasă cumva de prin... Ardeal.

Ștregarii, derbedei il ocolesc cu spaimă,

În mahala, prin cârciumi se bucură de faimă

Și de cumva bețivii se 'ncearcă-a rebel

Numaidecât începe să fluere și el.

Copiii lui, acasă, arar îi văd obrazul...

Se 'mpacă de minune cu strada și necazul...

Nu are sărbătoare, nu-i vesel și nu-i trist

Și-ades își dă vicața pe-o leafă de... gardist.

Iar când, în sări de iarnă târzii, ninsoarea cerne...

Când, strânși pe lângă sobă ori răsturnați în perne

Visăm, cu somn pe gene, la vremuri ce au fost

El stă, uitat și singur, întroenit, în post...

Dar vine primăvara și'n noaptea parfumată

Ce fericit e omul uitat de altădată !...

Plimbând în colțul gurii țigara cât un sfârț

Pășește dus pe gânduri cu pași de cocostârc...

E singur. Simte 'n suflet o stranie pornire.

Spre cerul plin de stele el cată în neștire

Și-l țintuește parcă buimac acolo'n drum

Imensa feerie a cerului postum...

...Perseu și Andromeda alături... Mai departe

Tremurător și roșu stă enigmatic Marte,

Stă Sirius și Vega și Alfa din Centaur

Și Orion... o ploae de mici bănuși de aur

Svârliți cu dărnicie în patru zări albastre,

Părând un văl mirific al sărăciei noastre

Creiat din fantezia unui artist divin

Când suferea 'ntr'o noapte, ca Baudelaire... de spleen.

Și-atunci așa deodată în ulița pustie

Răsună'n noapte-un șuer prelung de bucurie...

Și altul îi răspunde ca de pe alt tărâm...

Și iar pocnesc greoi bocanci pe caldarâm !...

VALERIU MARDARE

Literara

seama de cuvinte

Boulon era un negru, mai negru ca ciinele și servea într-o fermă din Con-

o, unde avea însărcinarea să îngrijească și să mulgă vaca stăpânului fermei.

Într-o zi stăpânul său, pentru a-l aita îi dăruie un scăunel și-i zise:

— De pe scăunelul ăsta, Boulon, o să mulgi mai bine vaca.

— Să trăiești stăpâne! zise Boulon și și afară numai decât ca să încerce.

El intră în grajdul vacii dar reveni scârbos după o jumătate de oră.

Era lac de nădușală și aducea înapoi șamelul.

Stăpânul său mirat îl întrebă:

— Cum, Boulon nu mulgi mai bine pe scăunel?

— Ferească D-zeu stăpâne. Inchipuesc: vaca nu vrea să se urce pe el.

Un tânăr confrate prezintă primul poem lui Ferdinand Divoire care-l cită în buzunar fără să-l citească.

— Vorbite-mi de proiectele dv.! — îi zise Divoire.

Tânărul, puțin intimidat:

— Când voi parveni să fac carieră...

— O carieră nu se face!

— Este adevărat, vreau să spun, când atingea culmea gloriei...

— Iartă-mă. Gloria nu-i un munte!

— Celălalt, roșește, bălbăie ceva, pe urmă zice. Dar Divoire reîncepe mai prietenos:

— Amicul meu, termenii dv. nu sunt opriți. Permiteți-mi să vă sugerez o schimbare: spuneți: „când voi ajunge eu la ultimul etaj, nu se va ști, dacă va fi acolo gloria sau mizeria... Totul trebuie să se vădă...”

Mulțimea care mișună în fiecare seară pe prejurul cafenelei Montparnasse, este o adevărată amestecătură de caractere.

De nu toți sunt așa precum par. Unul, ca exemplu, un gazetar german pare-se că n-a citit vreodată scrierile lui.

El nu are decât un mijloc de existență.

— Ce face el — întrebă un burghez vecinul său.

— Oh, tapaj de noapte!

Un tânăr autor, și nu din cei mai pu-

bine plasați, la sfârșitul anului cre-

ându-se în stare de a obține premiul Goncourt, se duce într-una din zile la

stăpânul său și-l întrebă dacă „banda”

era gata.

— I s'a arătat „banda” fatidică, având

scris: „Premiul Goncourt, 1928”. Și

înărul nostru autor, a colportat peste

toată noutatea. Dar ceea ce el n'a știut, e

că un om mai în vârstă, care aștepta

în anticameră când el a eșit, venea să

zicize pe editor tot în același scop.

Mai trebuie spus că editorul s'a grăbit

să arate aceaș „bandă” și că acest lu-

ru nu s'a întâmplat numai în acea casă

de editură...

bazar

PROBLEMA AUTOGRAFELOR

Este permis să pui în vânzare scriso-

rite literaților în viață?

Această întrebare a fost pusă de Ro-

main Rolland în legătură cu cele câteva

scrisori autografe ale autorului lui Jean

Christophe, puse în vânzare de către li-

brarul editor Simon Vira. Avocații libe-

rarului au adus argumente multiple în ju-

ral „caracterului” confidențial. Dacă

scrisoarea nu este ordin confidențial,

s'a stabilit că vânzarea poate fi tolerată.

În cazul contrar, autorul are dreptul să

se opună. Fără îndoială, jurații s'au pro-

nunțat pentru această teză. Dar unde

începe caracterul confidențial? Și o

confidență este necesar confidențială?...

Comerțul cu autografele scriitorilor va

fi, poate, puțin diminuat, dar este de-

parte de a fi interzis.

PREMII

Se va decerne în câteva zile, premiul

Goucourt și premiul lui *Vie Heureuse*.

Dar se pare, că din an în an lumea se

pasionează mai puțin de aceste con-

cursuri. Fără îndoială din cauză că a-

ceste premii par, astăzi, prea slabe can-

didatilor. Cinci mii de franci!...

Atunci când se află de obținut premii

de zece mii franci de douăzeci de mii de

franci, de treizeci de mii de franci (pre-

miul Brioux), de cincizeci de mii de

franci (premiul Figuière)!

Printre lucrările cărți au atras aten-

țiunea juriului Figuière, cităm: *Cuce-*

ritorii de André Malraux, *Blèche* de Pier-

re Drieux, *La Rochelle*, *Monestié le Hu-*

guenot de Raoul Stéphan, *L'Injustice est*

en Moi de Gabriel d'Aubarède, *Shutt de*

Auteur de Paul Wimeroux, *Le Crépuscu-*

le de l'amour de Georges Day și *L'étran-*

ge raid du Margaret de Robert Bouchet.

Societatea oamenilor de litere va de-

cerne, în a doua jumătate a lui Decem-

brie, cele treizeci de premii de cari dis-

pune. Premiul zis al „Societății oame-

nilor de litere” în valoare de cinci mii de

franci va fi pentru a doua oară distribuit

Premiul Pierre-Corrard, în amintirea

lui Pierre Corrard, ucis în timpul răz-

boiului și premiul Maurice Dekobra, des-

tinat unui roman literar de aventuri,

sunt și unul și celălalt de către trei mii

franci.

Cercul literar francez, prezidat de că-

tre Fortunat Strowski, dela Academie,

deschide al doilea concurs de roman.

Un premiu de cinci mii franci este a-

nnual decernat operii inedite unui tânăr

romancier de tradiție franceză, încă ne-

cunoscut publicului.

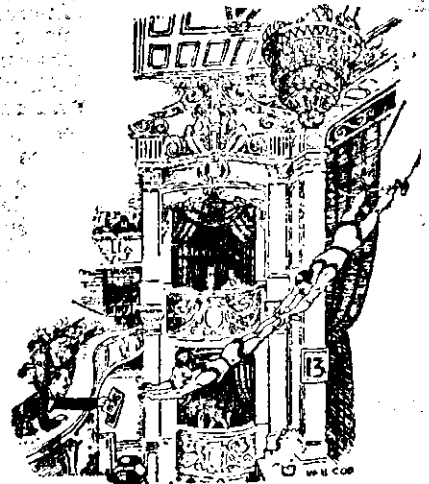
Premiul Figuière va fi distribuit în

viitor după aceleași norme, dar numai

din trei în trei ani.

caricatura zilei

AGENT INTREPID

— Dați-mi voie să vă ofer prospectul

nostru pentru asigurarea vieții...

(Show)

AȘA, DE FUDULIE...

— Acesta e automobilul D-vs.?

— Da! dar pentru-ce mă întrebi?

— Vă rog să-mi dați voie să mă urc

în el numai cinci minute. Vreau să-i

fac să crape de necaz pe toți prietenii

mei.

(Life)

MANDRIE

Mama. — Așa dar școala voastră a

fost inspectată azi de prințul moșteni-

tor? Tu ce i-ai spus prințului?

Copilul. — Nimic, mama.

Mama. — Nimic! Copile, mândria te

va pierde.

carti redacte în extrase

INCHISORILE SOVIETICE

Youri Bezsonov

Nimic mai extraordinar decât aventurile fostului căpitan de cavalerie Youri Bezsonov, din armata rusească. Arestat îndată după prăbușirea țarismului de către bolșevici; reușina să evadeze și să treacă la armata albă; căzut din nou în ghiarele faimoasei „Ceka” nume care a îngrozit toată Rusia; iarăși închis, judecat, condamnat, transportat dela o închisoare la alta, martor la atâtea condamnări la moarte... evadează din nou... ofițer în armata albă, vagabond, lucrător cu ziua, argat, spărgător... toate aceste peripecii le descrie nemeșteșugit, simplu, cașicând ar povesti fapte de toate zilele.

Youri Bezsonov și tovarășii săi de evadare.

Dela stânga la dreapta: Bezsonov, Malbrodski, Malsagov, Sazonov, Pribouline.

ULTIMELE ZILE DE LIBERTATE

Palatul de iarnă trebuia să capituleze. Afară, bandele bolșevice și canonada „Aurorii”, înăuntrul panicii. Voluntarii, bolșevicii, batalionul femeilor și cel al provocatorilor, meetinguri și îmbărbătări dela 101 de șefi. Un tip cu barbă, fie Axentiv, fie noul „Dictator” și comandant al palatului, Maliantovici, este la tribună. Roagă, încearcă să îmbărbăteze, încearcă să convingă...

Cine? La ce bun? „Guvernul?” Pe șeful lui? Sau poate pe orator însuși? Convorbirile parlamentare urmează...

Cazacii pot să iasă păstrându-și armele. Și mă găsesc astfel în stradă cu trei revolve în buzunar.

Omul e urmărit... Fiara se asvârle împotriva omului... Omul devine atunci fiară. Suntem pe cheiul palatului. Proctorul „Aurorii” ne ia drept țintă... De-a lungul Nevei, automobilele blindate ne urmăresc. Nu se vede nimic. Nimic de cât mitralierele, care vin după noi, ceea

ce cauzează o senzație penibilă. O singură lovitură, o scântee și explozia va deveni inevitabilă. Panica îi va urma și vom fi masacrați. Dar iată în fine micul canal de iarnă... Apoi podul Liteinej. Frica dispăre. Unde să mergi? Viața de vagabond începe. Cazacii îmi propun să petrec noaptea la ei. Primesc și steu la ei trei zile și trei nopți. O ordonanță ne informează că trei sotnii trecute de partea bolșevicilor, au arestat pe toți ofițerii lor, care luaseră parte la apărarea Palatului de iarnă. Imi strâng revolvele și mă duc acasă, la hotel „Astoria”.

Peste câteva zile, în Ianuarie 1918 părăsii Petrogradul de frica arestării și mă instalai la Solzy în guvernământul Pskov.

PRIMELE INCHISORI

Ca să trăiesc, încercasem felurite meserii. Mă făcusem tăetor de lemne, argat cu ziua, dar nu mergea. Impreună cu un prieten al meu, fostul căpitan de ca-

valerie Vladimir Nicolaevici Iuliev, ganizasem un mic comerț de zahăr. Mă duceam la Petrograd, unde-mi curam zaharină, pe care izbuteam s-o schimb la Solzy pentru pâine.

Reveneam la Solzy prin August cu un nou stoc de zaharină. La gară era prea multă lume. În jurul meu se tot învârtea un om mărunț, mi-atrăsese atenția pentru că era ghid. Lua o trăsură ca să ajung mai repede acasă. Nebănuind nimic, mă suii în ea și-o găsii răvășită.

Proprietarul veni în fugă și mă anunță că Iuliev era arestat. Abia schișese câteva cuvinte, și omul bătea în ușă...

În același moment năvăliră în odaie mulți cekiști conduși de ghebos... Unul din al Cekei, dispunea arestarea și percheziționarea domiciliului. Îmi jurat de trei cekiști, fui condus la închisoare.

Pentru prima oară umblam pe scările prizonier. Mă era dezagreabil. Mă așteptam să văd rușine de a nu fi știut să se urmărească.

În același timp mă întrebam: „ce senzație gravă pot să-mi aducă?”

Inchisoarea era o clădire scundă, veche. Sala unde fui introdus era goală, cu ferestre obișnuite dar cu zăbrele.

Podeaua era uzată. La mijloc era o masă mare și două bănci. Odată văzui cu mirare că tot orașul era în fața mea. Foști ofițeri, judecători, doi notari, doctori cu fii lor, studenți și Iuliev brățișai pe Iuliev care-mi povestise întâmplase în lipsa mea. Aflai că singură zi fuseseră arestați toți ofițerii burghezia și aristocrația orașului diferite pretexte și acuzații. Burghizii li-se cerea parale, fără alte cereri. Unul din judecători era acuzat de cules spicuri de grâu depe câmpuri rând astfel pâinea țăranilor! „Afară noastră, mai ales aceia a lui Iuliev din cele mai stupide, dar în același timp serioasă. S'ar fi găsit la el un manuscris în care se batjocorea ideologia bolșevică. Fu acuzat de propagandă și agitație contra guvernului sovietic. Dela procesul interogator, i-se comunică lui Iuliev că vina sa era atât de gravă, încât autoritățile locale nu puteau decide de el.”

și trebuiau să-l expedieze la Petrograd.

Regimul închisorii, era destul de simțic. Directorul, nu trata prea rău pe deținuți. Dormeam pe jos dar avusem de să ne aducem așternuturi de-acasă. Mâncarea alimentară, era foarte insuficientă. La 6 dimineața ni-se aducea apă caldă cu câte-o felioară de pâine. La prânz, în niște ceaușe mari, ni-se aducea tot apă caldă, care mirosea a pește: era supă. După masă, ni-se servea iarăși apă caldă. La cinci seara, lista bucatelor, era aceeași ca la prânz.

La mijlocul lui Septembrie, furăm transportați la Petrograd. Voiajul de-arse fără incidente, și peste două zile curam cunoștința cu celebra „Gorokhovaia”. Odaia în care furăm conduși era de vre'o 20 metri și tot atât de lungă, având o fereastră care da în curte. Așezaseră îngrămădite acolo vre'o cincizeci de persoane: o lipsă de loc și de aer mă împotenită... toate elementele societății erau reprezentate aici: un avocat, ingineri, directori de bancă, medici, studenți, etc.

Prima zi trecu liniștită. Ziua, Gorokhovaia, doarme; noaptea, începe să trăiască. Arestații dormeau pe paturi, cu rânz. Pe la miezul nopții, interogatoriile începuseră.

Arestații reveneau palizi, speriați. Amenințarea morții răsuna la urechile lor. Interogatoriile continuară toată noaptea. Oamenii tresăreau îngroziți. În timpul nopții fură aduși vre'o 20 de deținuți noi. Nu mai era loc pentru ei. Pe seară, a doua zi, ușa odăii se deschide mai larg ca de obicei, și Ziduc, lebrul comandant al Gorokhovaiei, începu să citească lista celor, cari trebuiau să fie transportați la închisoarea Spalernaia, la fortăreața Petre și apoi și la închisoarea Dereabintcaia. „Boni, citi! Esta celora, cari trebuiau condamnați la moarte. Escorta veni, răz, că prizonierii și camera deveni mai mică. Seara, sala fu din nou cuprinsă de groază. După o săptămână, Ekluc începu la ora obișnuită, citi numele noastre și anunță că vom fi transferați la închisoarea Dereabintcaia.

Regimul era același cași la Solzy, cași la Gorokhovaia: în loc de supă un litru care semăna cu apa murdară cu care se spăla vasele. După câteva săptămâni deasemenea regim, am văzut cu ochii mei oameni, căutând în lăzile cu noaie capete de pește afumat și deșărându-le pe loc. Cu toate că regimul era destul de suportabil, incertitudinea era apăsătoare. Nu se impușca chiar la închisoare. Condamnații erau transportați la Gorokhovaia.

De două ori pe săptămână se aduceau ouă serii de arestați și tot atunci se aducea apa caldă, cari erau din nou trimiși la Gorokhovaia, fie pentru a fi impușcați, fie pentru a fi interogați. După trei luni de închisoare, suntem trimiși la primul interogator.

PRIMUL INTEROGATOR

Judele de instrucție era celebrul Juriev. Mă primi întins alene în fotoliu și zâmbindu-și privirea asupra mea. Fără să schimbe atitudinea și fără să spună un cuvânt, mă privia fix, cașicuni mă vrut să mă hipnotizeze. La început mă simțeam în o neplăcere. Imi dădău însă seama că nu trebuia să par slab, și fără

să fiu pofit mă așezai pe scaunul din fața mesii judeului de instrucție.

Juriev schimbă brusc atitudinea și cu o mișcare violentă deschise sertarul unei mese, scoase un revolver și-l ținu asupra mea.

— Știi ce te amenință?

— Nu!

— Știi de ce ești acuzat?

— Nu!

— Aha! Nu știe. Deci nu vrei să recunoști? Cu atât mai rău pentru tine. Veți fi impușcat.

Pe urmă, văzând că nu poate să mă intimideze, interogatorul începu. Numele, pronumele, regimentul, războiul, etc. Răspundeam prin monosilabe. Veni vorba de manifestul pentru care eram arestat. Judecătorul se indignă, urlă, își ciufuli părul... nu izbuti însă să mă

Celulă într'o veche închisoare rusească.

facă să recunosc nimic. Fui retrimis la închisoare. Trei zile întregi, Juriev și eu mine ne întrebam: „o să ne impuște, sau o să ne dea drumul?”

Căci după interogatoriu, nu mai ședeai mult în pușcărie. Peste trei zile, Ziduc își citi ca de obicei lista, pe care figura și numele meu: Bezsonov, ești cu efectele tale! Eram condamnat la muncă silnică și plecam spre Vologda. Lui Suriev i-au dat drumul peste câteva zile. Logică sovietică.

VOLOGDA

Niște bordee, săpate în pământ: iată noua noastră închisoare. Condițiile vieții, erau următoarele: ne sculam la ora 5 dimineața, ni se dădea iarăși apă caldă și o bucătică de pâine. Apoi eram imbarcați în vagoane de vite și transportați la 20 km. mai la nord în spatele armatei sovietice, care luptau pe frontul de la Arhanghelsc. Acolo, lucram la săparea tranșelor și la instalarea barajelor de sărmă ghimpată. Frigut, în această regiune a Rusiei, atinge în timpul iernii 25—30—35 de grade Celsius. Pe timpul acesta, trebuia să lucrăm.

Neîmbrăcați (eu aveam aceleași haine cu care fusese arestat în August, și o pereche de cisme ușoare) și flămânzi. Nu știu care era mortalitatea acestei închisori blestemată, părăsită de toată

lumea în mijlocul pădurilor și a zăpezilor și creată de imaginația bolnavă a bolșevicilor. Și nici nu mă interesa. La ce bun să calculez procentele morților, de ce să te gândești la posibilitatea morții? Pentru că sfârșitul amenința în fiecare clipă pe fiecare dintre noi. Știu numai, că în timpul scurtei mele șederi acolo, mai mulți oameni au înebunit.

EVADAREA

Mă hotărâi să evadesc. Eram în spațiile armatei roșii, și știam că la 20 sau 30 km. mai la nord, sunt armatele albe. Evadarea însă era imposibilă, atâta timp cât nu mă puteam orienta. Și ca să mă orientez, imi trebuia o busolă.

Întrine condamnăți, se afla și un fost comandant al unui regiment bolșevic. Furase și fusese condamnat. Dar situația lui, era totuși privilegiată. Locuia în cel mai bun bordei, mergea rar la lucru și nu era perchezitionat.

Întruna din zile, săpând în zăpadă, unul dintre tovarășii noștri, lovi un obuz neexploadat. Firește că se făcu cerc în jurul lui, și fiecare căuta să-și dea seama de unde vine obuzul, cum e aranjat fuzeul pentru percuție imediată sau întârziere, de ce n'a explodat, etc. Mă apropiai și eu. Imi venise ideea să profit de ocazie pentru a mă orienta chiar foarte aproximativ, și a determina linia frontului între albi și roși.

Apropiindu-mă de fostul comandant al regimentului roșu, îl întrebai:

— Acest obuz vine de la albi, sau de la bolșevici?

— Și mare-mi fu mirarea, când imi răspunse:

— Vom ști îndată exact.

Și scoase din buzunar o busolă, cu ajutorul căreia stabili că era un obuz al albilor. La vederea busolei, mă decisei imediat, să i-o fur în aceeași seară și să evadesc a doua zi. Mă dusei, seara, în bordeiul său. Era așezat pe un pat de scânduri. Mă așezai lângă el și angajai o convorbire. Peste o jumătate de oră, izbutisem să-i fur busola din buzunar. A doua zi, la lucru, izbutii să mă despărțez din ce în ce mai mult în pădure și după peripeții de nedescris, rupt de oboseală și mort de foame, ajunsei în liniile albilor, a tovarășilor mei.

IN ARMATA ALBA

Deci, sunt la ai mei. Trebuie să previn pe cititor, că n'am intenția să vorbesc despre situația generală a armatelor pe frontul de la Arhanghelsc. Imi povestesc viața mea, și nu voi vorbi decât despre evenimentele cari au avut un raport oarecare cu mine. Credeam în forța, în energia, în idealismul armatei albe. Știam ce valorează armata roșie. Pentru mine, ideea unei victorii finale a roșilor, era inadmisibilă. Mi se puse la dispoziție o locuință și un medic. Iar a doua zi, odihnit, îmbrăcat, și cu înfățișarea unui om, fui trimis la biroul de informații al armatei albe. Acolo, fui recunoscut de un prieten al meu, șeful biroului de informații, colonelul Costandi.

— O să pleci chiar astăzi pentru Onega. — Imi ordonă el. Acum așează-te și ascultă. În câteva zile Arhanghelsc o să capituleze. Și-mi zugrăvi situația: o parte din trupe trecuseră de partea bolșevicilor. Armele și munițiile lip-

seau. Și cu toate sfaturile lui, Arhanghelsc nu fusese întărit.

— Tu, ca transfug, trebuie să pleci printre cei dintâi. Cu căruța, cu sania sau pe jos, trebuie să ajungi până la Murmansk, unde se găsește frontul generalului Skobetin. Astăzi, la miezul nopții, va pleca tot pe acest drum, biroul de informațiuni și de contra spionaj. Pleacă cu ei. Știu că se prepară masacrul ofițerilor. Toată lumea pleacă. Și eu rămân, ca șef al garnizoanei, pentru a remite Arhanghelsc, bolșevicilor. Străinătatea, nu-i pentru mine.

Accastă declarație neașteptată și gravă, făcu asupra mea o impresie extraordinară. La 12 noaptea, plecai și eu cu căruțele biroului de informații.

După două săptămâni de mers, ajunserăm la Mormansk și căzurăm în mâinile bolșevicilor. Generalul Skobetin, părăsise frontul și fugise în Finlanda. Trupele se predaseră. Fu momentul cel mai groaznic din toată viața mea. Eram în imposibilitate să fug, și știam că închisorile vor refuza. Furăm închiși în niște barăci la Soroki, (lângă Mormansk). Cekiștii, alegeau generali, ca să curețe latrinele. Apoi furăm imbarcați în vagoane și transportați la Petrozavodsc.

DIN NOU PRIZONIER

La închisoarea din Petrozavodsc, nu era loc pentru toată lumea. Și de aceea, fui închis împreună cu alți camarazi ai mei, într'un fost seminar. Nu ni se dădea nici un fel de hrană, și trebuia să ne-o procurăm noi singuri prin toate mijloacele.

Vasta mea experiență în materie de închisoare, îmi veni însă în ajutor. Paznicii puteau fi cumpărați. Și de aceea, grupul nostru se putea hrăni convenabil. Peste două săptămâni, furăm transportați din nou la Vologda. În alte barăci însă, decât acelea în care fusese deținut prima oară. Izbutili să-mi ascund identitatea și peste două luni fu trimis la închisoarea din Arhanghelsc pentru ca acolo să apar în fața tribunalului revoluționar.

JUDECATA

Tribunalul revoluționar din Arhanghelsc devenise celebru chiar în Rusia sovietică pentru modul lui expeditiv de a judeca. Execuțiile se făceau în massă.

După alte două luni îmi sosi, în sfârșit și mie rândul de a apare în fața judelei de instrucție. Interogatorul începu. Judecătorul de instrucție, era un marinar. Și după părerea mea, un om cum se cade. Din capul locului întreprinsei interogatorul, și adresându-mă judelei de instrucție:

— Ascultă, d-tale ți-i perfect egal, și eu țin foarte mult să-mi redai fotografiile care mi s'au luat la Vologda. Imi răspunde printr'o glumă, și față de insistența mea, consimți să mi le înapoaze. Luând dosarul meu, începu să-i răsfoiască spre a găsi fotografiile.

— Foografiile nu sunt aici. Iată dosarul.

Și-mi arată dosarul, care nu conținea decât câteva file. Imi dădui seama că nu există depoziții împotriva mea, și începui să-i povestesc tot ce-mi trecea prin cap. După o oră de conversație a

greabilă, fui retrimis în celula mea, și a doua zi, apărui în fața tribunalului. Ședințele erau publice. În sală, nu era însă nici un auditor.

— În picioare: Tribunalul.

Trei judecători. La mijloc judecătorul meu de instrucție. Nici acuzare, nici apărare. Interogatorul dură trei ore. Apoi, ședința se suspendă. La re-deschidere, se dădu cuvântul fiecăruia din acuzați. Vorbii foarte puțin, evitând violențele de limbaj și ferindu-mă de a da orice detalii din care să se poată deduce că evadasem odată dela Vologda. Judecătorii se retraseră în camera de deliberare. Peste câteva minute, ședința se re deschise din nou și sentințele fură pronunțate. Procesul meu fusese ultimul. De aceea trebuia să ascult sentințele anterioare. Cinci condamnări la moarte, două condamnări la muncă silnică pe viață, pe urmă veneau câte 10, 15, 5 ani închisoare, etc. În sfârșit, sosi și rândul meu.

— Bezsonov, cinci ani. Și pe urmă: „dar luând în considerație detențiunea preventivă, amnistia, etc., e pus în libertate.” Eram cu totul zăpăcit. Sentința, figurile condamnaților la moarte, bucuria de a trăi, libertatea... Eram gata la orice, numai să fiu liberat, — nu. În sfârșit, ni se remit actele, și iată-ne în stradă. E greu să redai în scris senzația libertății. Și e regretabil că viața șterge atât de iute această senzație de fericire.

Terecurăm noaptea, eu și cu un altul din colegii mei liberați, într'o familie care ne dăduse ospitalitate. Primejdia dispăruse. Totuși, trebuia să plecăm cât mai curând, căci puteam fi din nou arestați. În sfârșit, izbutii să obțin un bilet pentru Petrograd.

IN AFARA DIN LEGE

După ieșirea din închisoare, eram în mod automat mobilizat. Și primisem ordin de a pleca pe frontul polonez. Eram însă hotărât să nu mă înrolez în armata roșie. De aceea mă ascunsei într'unul din cartierele suspecte ale Petrogradului.

„AFACERI”

Trebuia însă să trăiesc, și eram hotărât să-mi procur bani, prin orice mijloace. Reîntâlnisem pe Iuriev, de care, probabil că cetitorul își amintește. Și împreună cu el dădurăm o lovitură la casieria unei instituții sovietice. Iată cum s'a petrecut afacerea:

Izbutili să corupem pe unul din funcționarii instituției. Și într'o Duminică, acesta ne introduse în instituție. Un coridor larg, pe care ne grăbim să-l parcurgem. O ușă deschisă. Intrăm, și-o trântim după noi.

— Sunteți casierul?

— Da!

— Vă rugăm... trei pași înainte, și-i punem revolverele în piept.

— Deschide casa.

Nu poate să n'asculte. Dar surpriza, ține să șovăie.

Se agită, se ch'bzuește...

— Deschide casa...

Caută cheia. Măinile i tremură, casa este deschisă. Pachetele de bancnote, erau aranjate în rafturi.

— Strâng!

Voiam să grăbesc operația. Dar emo-

ția era atât de puternică, încât fu lit să mă proptesc de masă. Iurie vârla pachetele de bancnote în...

În sfârșit, „operația” se sfârșea... Poarta e închisă, cheia scârțâie bruscă... Din nou coridorul. În curtea. În sfârșit, în stradă, mașin care o angajasem...

Țimpul trecu. Bani fură cheltărâți să dăm o nouă lovitură Moscova, la unul din depozitele s-tice. Studiasem lovitura în toate nantele ei. Din depozit, dispărură pe rând, ordine, permise de circulație în regiune... Într'un cuvânt, parcuram toate documentele necesare facerea trebuia realizată în trei zile. Prima: scoaterea mărfii din depozit; doua: transportarea mărfii; și a vânzarea.

Într'o bună dimineață, ne prăvălim la depozit, în calitate de delegați depozitului central de alimente din Petrograd. Timp de trei ore, încăleam în două autocamioane. Fără de Parvenirăm să parcurgem fără dente, toate cele trei etape. Treceam prin toate posturile de control, și în sfârșit, livrarăm marfa la un alt zăvoaic, cărui îi făcurăm o înaltă reducere de prețuri.

A ȘASEA ARESTARE

Peste câteva luni, rămăscem fără bani, și căutam o nouă afacere se propuse să desgrop o comoară. Prietarul comoarei, îmi expuse afacerea. La începutul revoluției, locușii din insula „Kamenni” în țara perchezitiilor, îngropase în grădina două case: într'una pusese șaptezeci de mii coroane suedeze, și într'alta documente și alte de mie de coroane. După lovitură de stat bolșevică, fusese pusă la dispoziția unei fașiste și literătorii comunisti se instală. Proprietarul, nu îndrăznea să depeze casele, și de aceea, îmi oferi jumătate din conținutul lor, dacă team să le desgrop. „Afacerea” îmi venea sub toate raporturile: era de parale, și de sport... Începui să mizez topografia grădinii. Grădina lungă de 75 m. și largă de 50, mărdăniște ziduri de piatră. În fiecare seară, mă instalam pe trotuarul din fața casei, și observam obiceiurile lor. Peste câteva zile, știam precis se sting ultimele lumini, și mai că grădina nu era supravegheată procurai o lopatică și într'o ploaie de toamnă, mă pusei pe Alerei un moment în care nu nimeni pe stradă, și sării peste grădina, care-mi părea atât de curată pe dinafară. Imi păru deosebit de necunoscută. Ajunsei la locul indicat de proprietarul casei. Sapa scârțâi în pământ... E mai tare, sap mai adânc, — că nicăieri. Săpai aproape jumătate noapte, fără să găsească nimic. La sfârșit, obosit și ud de ploaie, pusei pământul la loc și-l acoperii cu foi...

(Sfârșitul în N-rul v...)

